სხივი

რუსეთის სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

თფილისი

ხუთშაბათი 5 (18) იანვარი

1906

ცალკე ნომერი 3 კაპეიკი.

წლიწადი მეორე.

გაზეთი „სხივი“ წლიურათ ღირს 6 მანეთი, თვიურათ 50 კაპეიკი, ცალკე ნომერი 3 კაპეიკი. განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პეტიტით პირველ გვერდზე 15 კაპ., უკანასკნელ გვერდზე 10 კაპ. რედაქციასთან მოლაპარაკება დაუბეჭდავ წერილების შესახებ შეიძლება ნაშუადღევს 3—5 საათამდე.

რედაქცია იმყოფება ველიკოკნ. ქუჩ., № 17.

ტელეფონი №

№ 13 ყოველდღიური სოციალ-დემოკრატიული გაზეთი. № 13

გასული წლის ექვს დეკემბრიდან გამოდის

ყოველდღიური სოციალდემოკრატიული გაზეთი

„ს ხ ი ვ ი“

ჩვენი გაზეთი კავკასიის სოციალდემოკრატიული მუშათა ორგანიზაციების ორგანოა. რევოლიუციონურ პროლეტარიატის თავგანწირულმა ბრძოლამ თვითმპყრობელობის კედელი შეანგრია და მთელ რუსეთს სიტყვის თავისუფლება მიანიჭა. ის ახლა სარგებლობს ამ ახალ იარაღით, რომ მით კიდევ უფრო გაამაგროს თავისი პარტია, სოციალ-დემოკრატია, და მედგრად გასწიოს წინ თავის მიზნისაკენ.

„სხივი“ წლიწადში ღირს 6 მანეთად, თვეში 50 კ., თითო ცალი 3 კაპ.

რედაქციის ადრესი: ველიკოკნიაჟესკაია ქუჩა № 17. (ვორონცოვის ძეგლიდან მე-9 სახლი)

ხელის მოწერა მიიღება:

თ ფ ი ლ ი ს შ ი

ვერის უფასო სამკითხველოში ნინა კალანდარიშვილთან. ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებაში, ქუჩუკაშვილთან. ნაძალადევის უფასო სამკითხველოში მარიამ ელიავასთან. ვაგზალზე 1 კლასის ბუფეტში შალვა ქანტურიშვილთან და თვით რედაქციაში.

თბილისს გარეთ.

ადგილობრივ სოც.-დემ. მუშათა ორგანიზაციებში.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, Редакція „СХИВИ“.

ერევლეს აბანო

გაღებულია ყოველ დღე დილის 6 საათიდან

აბანოს აქვს ყოველივე მოწყობილობა.

(3—2)

რ ე დ ა ქ ც ი ი ს აგ ა ნ.

—

„მოგზაურის“ ხელის მომწერთა საყურადღებოთ ვაცხადებთ, რომ მათ პირველ იანვრიდან შეწყვეტილი აქვთ „მოგზაურის“ სამაგიეროთ „სხივის“ გზავნა.

—

„სხივის“ იმ ხელის მომწერთ, რომელთაც უკანასკნელ გაფიცვის გამო №№ დააკლდათ, გაზეთი გაეგზავნება მხოლოთ 15 იანვრამდე.

—

ვთხოვთ იმ ხელის მომწერთ, რომლებმაც ბინა გამოიცვალეს, აცნობონ რედაქციას თავიანთი ახალი ადრესი, წინააღმდეგ შემთხვევაში რედაქციისთვის შეუძლებელი იქნება გაზეთის თავის დროზე მიწოდება.

რუსეთის რევოლიუცია და კავკასია

—

ვინ მოიფიქრებდა ამ ნახევარი წლის წინეთ, რომ თვითმპყრობელობის ბურჯი მოსკოვი ხმალს აიღებდა თვითმპყრობელობისავე წინააღმდეგ, ხოლო მუდამ ოპოზიციური კავკასია უკან დაიხევდა და ამოღებულ ხმალს ქარქაში ჩააგებდა. დიახ, ამას ვერავინ მოიფიქრებდა, და ნამდვილათ კი სახელოვან დეკემბერში ეს ასე მოხდა. როცა რუსეთი მოიცვა აჯანყების ალმა. როცა მრავალი ქალაქები და სოფლები იარაღით ხელში ბრძოლის ველზე დადგა, ჩვენი ქვეყანა ისევ ძველებურ პასიურ (გაფიცვით) ბრძოლას განაგრძობდა, ხოლო როცა მას შეიარაღებულმა რეაქციამ თავს დაესხა ის უკან დაექანა, იარაღითვე პასუხის გაცემა ვერ გაბედა. რატომ? რამ დააფრთხო ასე ადგილობრივი ხალხი? ან შეიძლება ეს დროებითი და წარმავალი იყოს?

ამიერ კავკასიის რევოლიუციური მოძრაობა თავიდანვე თავს იყრიდა მხოლოთ სამს ქალაქში: ბაქოს, თფილისს და ბათომში. აქედან ის გადადიოდა დაბა-სოფლებში და მთელ არემარეს ეფინებოდა. ამ მის გავრცელებას და გაღრმავებას დაედვა ერთი საზღვარი, რომელს იქით მან დღემდის ვერ მოახერხა გადასვლა. ეს საზღვარია ორი ეროვნება—თათრები და სომხები. ეს ორი ხალხი, დასახლებული ერთმანერთის გვერდით და ხშირათ ერთმანერთში შერეული, ერთმანერთს გადაეკიდა და მთელ თავის ძალღონეს ერთი-მეორის შემუსვრას ანდომებენ, ამიტომ მათში განვითარდა არა რევოლიუციური მიმდინარეობა, არა მთავრობასთან ბრძოლა, არამედ ურთიერთშორის შუღლი და განხეთქილება. თათრები შეიარაღდენ სომხების წინააღმდეგ, სომხები შეიარაღდენ თათრების წინააღმდეგ. და აი იმ დროს, როცა მთელი რუსეთი სისხლისა ღვრის პოლიტიკური ბორკილების დასამტვრევათ, ეს ორი ხალხი ერთმანერთს არბევს, ხოცავს და მით თვით იჭედავს მონობის ბორკილებს. ცხადია, ეს ორი ერი მოშორდა რუსეთის რევოლიუციას და მით მისდა უნებურათ ხელს უწყობენ კონტრ-რევოლიუციას. ეს კიდევ ცოტაა, ორივე ერი დაინტერესებულია იმაში, რომ მთავრობა არ გადაიმტეროს, მისი წყრომა არ დაიმსახუროს და მოპირდაპირეს არ დაუკავშიროს. და მართლაც წარმოიდგინეთ მთავრობა დაუკავშირდა თათრებს, რომ ერთიანათ გაანადგურდა სომხობა, და პირიქით, ის სომხებთან შეკავშირებული თათრობას თავს დაესხმება. ამიტომ ორივე მებრძოლი იძულებულია მთავრობის მოეფეროს, და თუ დახმარება არა მოსაშუალეობა მაინც მოსთხოვოს. ორივე ერის წარმომადგენელნი შემთხვევას არ უშვებენ მთავრობას თავისი ერთგულობა გამოუცხადონ და მით რევოლიუცია დაგმონ. და ეს მიდრეკილება ისე ძლიერია მათში, რომ თვით ეგრეთ წოდებული მათი „რევოლიუციური“ პარტიაც კი ამას ემორჩილება და კრიტიკულ დროს მთავრობისაკენ გადადის. საკმარისია გავიხსენოთ „დაშნაკციუტუნთა“ ქცევა უკანასკნელ გაფიცვის დროს, რომ გადაჭრით ვთქვათ, კავკასიის რევოლიუციური მოძრაობა ხდება გარეშე მის მკვიდრთა დიდ უმრავლესობისა. იმ დროს, როცა მთელ რუსეთში დიდებული ბრძოლა გაიმართა, როცა თფილის თავს დაესხა გამძვინვარებული რეაქცია და მას უმოწყალოთ დაუწყო რბევა, აი ამდროს დაშნაკელები უცხადებენ ყველა რევოლიუციურ ორგანიზაციათა შეერთებულ ბიუროს—ჩვენ ვერ ვიბრძოლებთ თქვენთანო! ე. ი. დეე მთავრობამ ამოგწყვიტოს, დეე მან გაანადგუროს აქაურობა, თქვენ ჩვენი იმედი ნუ გექნებათო! ამაზე მეტი თავის შერცხვენა რევოლიუციური პარტიისათვის წარმოუდგენელია და თუ დაშნაკელებმა ასე მოიკლეს თავი, ამის მიზეზი ერთათ ერთი ზემოთ დასახელებული გარემოებაა—მათ ეშინიათ თათრების და ამიტომ მთავრობის გადაკიდებას ერიდებიან. მაშასადამე ეს პარტიაა ანტითათრული და არა რევოლიუციური.

ამგვარათ, ჩვენში რევოლიუციის საქმე შეაფერხა თათარ-სომხთა განხეთქილებამ. და რადგანაც ამათ უჭირავთ ჩვენი ქვეყნის დიდი უმეტესობა (თათრები რამოდენიმე მილიონია), ცხადია მთელი კავკასიის რევოლიუცია—ოცნებაა. არც ერთ თათარ-სომხთა პროვინციებში რევოლიუციური მოძრაობა არ არის, მათი გლეხობა არსათ არ იღებს მონაწილეობას რუსეთის განახლებაში. გუბერნიები განჯის, ერევნის, ბაქოს და ყარსის ოლქი არც კი არსებობენ რევოლიუციისათვის. რევოლიუციის დროშა ხელში შერჩათ კავკასიის სხვა მცხოვრებს—ქართველებს, რუსებს, ოსებს და სხვა წვრილ ერებს. მაგრამ ამათი მოქმედებაც შებორკილია სომეხ-თათართა განხეთქილებით. ამ განხეთქილებამ ერთიანათ დასცა ქ. ბაქო, დააუძლურა ბაქოს მებრძოლი პროლეტარიატი და რეაქციას საძიძგნეთ გადაუგდო. ბაქომ დეკემბრის გაფიცვაც კი ვერ გაატარა. თფილისში, როგორც მოვიხსენიეთ, „დაშნაკციუტუნმა“ უღალატა მებრძოლ პროლეტარიატს და რევოლიუცია აქ მარტო ქართველის საქმეთ გამოაცხადა. განჯაში, როცა სადგურზე რევოლიუციური მოძრაობა დაიწყო, ქალაქში ეროვნულმა ომმა იფეთქა და ყოველნაირი მოძრაობა ჩააქრო. ერთი სიტყვით, სადაც კი რევოლიუციური და არა რევოლიუციური ერები ერთმანერთშია არეული, პირველთა მოქმედება დასუსტებულია მეორეთა შუღლით.

ცხადია, რევოლიუციის ბუდეთ დარჩა კავკასიის დასავლეთი და ჩრდილო ნაწილი, ე. ი. ქართველობა და ოსებ-რუსებ-ლეკობა. მაგრამ ეს პროვინციები მოკლებულია სამრეწველო ცენტრებს, აქაური მოძრაობა უმთავრესათ გლეხთა მოძრაობაა. ამ მხრით ჩვენმა ქვეყანამ თავი მართლაც ისახელა. ის მთელი რუსეთის გლეხთა მოძრაობის სათავეში დგას, როგორც შეგნებით, ისე პოლიტიკური სიმწიფით. მარა რევოლიუცია სოფლის ამარათ მიშვებული—ვერაფერით თავდებაა ღრმა პოლიტიკური ცვლილების. სოფელი დიდ როლს თამაშობს იმდენათ, რამდენათ ის ქალაქს მიყვება და მას ზურგს უმაგრებს. და რადგანაც ამ მხრით ჩვენი ქალაქები სუსტობენ, აშკარაა ჩვენი სოფლები რჩება უწინამძღვროთ, უთაოთ. მეორე მხრით, ამ ნაკლს რამდენიმეთ ავსებს გლეხთა მძლავრი ორგანიზაცია და შეგნებული მოძრაობა. ჩვენებური სოფლის მღელვარება სტიქიური, ბუნტისებური არ არის. აი ეს გარემოება მისცემს გლეხობას რევოლიუციურ თაოსნობას და იქ, სადაც ქალაქი შეჩერდება, თვითონ წინ წადგება. ამიტომ ადვილათ შესაძლებელია ჩვენში რევოლიუციამ გაიმარჯვოს, როგორც გლეხთა რევოლიუციამ. თუ კი გლეხობა პროვინციას დაიპყრობს და იქ გამაგრდება, ქალაქების დაპყრობაც არ გაუჭირდება. და უნდა ვიფიქროთ, კავკასიის რევოლიუცია ამ გზით იწარმოვებს და თავის დანიშნულ ალაგას მიაღწევს. ქალაქი უძლეველია, წინანდურათ იქნება სოფლის იდეიური ხელმძღვანელი, მაგრამ როცა საქმე პრაქტიკულ მოქმედებაზე მივა, როცა სიტყვის საქმეთ გადაქცევაა საჭირო, მაშინ კი სოფელს შეუძლია ქალაქზე მეტი როლი ითამაშოს და ბრძოლის ინიციატივა თვითონ იკისროს. საჭიროა მხოლოთ ეს დროიანათ შეიგნოს გლეხობამ და მისმა ორგანიზაციებმა, საჭიროა ძველებურათ აღარ უცდიდენ ქალაქებს და მათგან არ გამოელოდენ შველას. ჩვენში ქალაქი სოფელს ვერ უშველის, პირიქით, სოფელი უშველის ქალაქს. თვით ქალაქის მცხოვრებნიც სანახევროთ სოფლელია. დეკემბრის გაფიცვის დროს ქალაქიდან დიდძალი ხალხი გაიხიზნა სოფლათ, რასაკვირველია, შიშით და თუ სოფელი გაჩუმდა ადვილათ შეიძლება ქალაქი კაზაკების საბუნაგოთ გადაიქცეს. ამ მხდალთა უკუქცევა და ბრძოლის ველზე დაბრუნება შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, როცა სოფელიც ხელს გამოიღებს და თავის შვილთ ბრძოლისაკენ გაიწოდებს.

ამნაირათ, კავკასიის ერთა განწყობილება და დეკემბრის გაფიცვა ჩვენ გვასწავლის, რომ რევოლიუცია აქ შესაძლებელია დასავლეთში და ჩრდილოეთში, ხოლო თვით რევოლიუცია იქნება უმთავრესათ გლეხთა რევოლიუცია.

პოლიტიკური მიმოხილვა

—

17 ოქტომბრის თავისუფლება ერთი დიდი პროვოკაცია გამოდგა. მაშინ რევოლიუციურ პარტიებს გამოუცხადეს—თავისუფალი ხართ, ამოდით სარდაფებიდან, არავინ დაგიჭერთ, „პიროვნება ხელშეუხებელია“-ო. ეს ტონი მათაც დაიჯერეს, საიდუმლო მოქმედება დატოვეს, უცხოეთიდან ემიგრანტები შემოვიდენ, ლეგალური ორგანოები დაარსეს—და აი, ახლა ყველა ამათ ხელი მოუსვეს და ციხეში ამოაყოფინეს თავი. იჭერენ პეტერბურგში, მოსკოვში, კიევში, როსტოვში, თფილისში—ყოველგან, სადაც კი პოლიციის ხელი უწვდება და სალდათი უთავდება. ამ უმაგალითო მასიურ ჩხრეკას და ჭერას, რასაკვირველია, წინანდელი პოლიცია ვერ მოახერხებდა, ამიტომ გამოიგონეს ახალი პოლიცია, ეს გახლავს ჯარი თავისი სარდლებით. აფიცერი გადაიქცა ჟანდარმათ, ყაზარმა ციხეთ. ამიერიდან აშკარა რევოლიუციური მოქმედება შეუძლებელია და ესეც ძველებურ გზაზე უნდა შედგეს. კონსპირაცია პროვოკაციის წინააღმდეგ—აი ერთათ ერთი საშუალება ორგანიზაციათა შერჩენის და პარტიულ მუშაობის განგრძობის. წინააღმდეგ შემთხვევაში ყველა მომქმედ პირთ დაატყვევებენ და მით ორგანიზაციები თავის თავათ დაიშლება. ახლა აშკარათ ქუჩაზე გამოსვლა—შპიონების ხელის შეწყობაა, ამათ გაუადვილებს „მუშაობას“ და ჯამაგირის აღებას.

—

რეაქცია თფილისის დარბევას არ კმარობს, ახლა ის შესდგომია დამრბეველთა გამართლებას, მცარცველთა და ამწიოკებელთა დაცვას. და ეს აშკარათ, პრესის საშუალებით! ამაზე მეტი ადამიანთა გაბიაბრუება, მათი ფეხ-ქვეშ გათელვა კიდევ შეიძლება? პოდპოლკოვნიკი ჩიქოვანი, რომელმაც თავი ისახელა სალდათების ბაზარზე ზარბაზნების დაშენით, „კავკაზ“-ში აცხადებს, ჩემს სალდათებს რაბინოვიჩის საათის მაღაზია არ გაუძარცვავთო. კარგი, ვსთქვათ, ეს ასეა, ეს მაღაზია მის სალდათებს გადაურჩათ გაუძარცვავი და ის კაზაკებმა გაძარცვეს, მარა სალდათის ბაზარი ხომ ჩიქოვანის ჯარმა აიკლო, აქაური მაღაზიები ხომ მათ ძარცვეს. ამის შესახებ რატომ დუმს ბ. ჩიქოვანი? თავს იმართლებს იმაში, რაშიაც არავინ არ ამტყუნებდა, ხოლო რაშიაც ამტყუნებენ—მასზე ხმას არ იღებს.

ამწიოკებელთ ხელს აფარებს აგრეთვე ვინმე კვესი, იმავე „დემოკრატიულ კავკაზში“, რასაკვირველია. ეს ვაჟბატონი საქვეყნოთ აცხადებს, რომ კიდუბეში აივაზოვის სახლის დარბევის დროს ჩემი ოთახიდან არაფერი არ წაუღიათ და ჯარი კარგათ იქცეოდაო. მაგრამ ის არას ამბობს იმაზე, რომ იმავე სახლში ერთიანათ აიკლეს მისი მეზობლები, არაფერი არ გაუშვიათ მათ ბინებზე დაუმტვრევი და წაუღებელი. და თუ მარტო კვესი არ გაიმეტეს—მიზეზი აშკარაა, ხულიგანების ოჯახებს არ ცარცვავენ.

—

ამ საერთო ჩოჩქოლში და არევ-დარევაში ერთი ამბავი გამოგვეპარა—ეს ის რომ ჩვენი ბურჯები საქართველოში უარყოფილნი პეტერბურგის ბიუროკრატიას უცვნია და საქართველოს ასაშენებლათ თავისკენ გაუწოდებია. თ. ილია ჭავჭავაძე, ნიკოლაძე და ძმანი მათნი ამ ჟამათ ჩვენთვის კანონს ადგენენ „ბულიგინის“ ლოცვა-კურთხევით და ბრძანებით. როგორც იციან, რეაქციამ დღემდის ვერ მოახერხა კავკასიისათვის საარჩევნო უფლება დაეკანონებია; ეს უფლება რუსეთისათვისაც სრული უუფლებობაა, იმდენი იხრიკეს, რომ ხმა ვითომ ყველას მისცეს, ხოლო ნამდვილათ კი არავის გარდა „დიდი კაცებისა“. აი ეს მოსატყუებელი კანონიც ვერ გაიმეტეს ჩვენთვის და ეს ერთი ხანია თავს იხეთქენ იმაზე, თუ როგორ კიდევ უფრო დაამახინჯონ ის განსაკუთრებით კავკასიისათვის. და რადგანაც ჩვენი ყოფილი ბურჯები ასეთ გაძრომ-გამოძრომაში დიდათ დახელოვნებულნი არიან—ისინი მიიწვიეს ამ სასახელო მუშაობისათვის. აი ბურჯობაც ასეთი უნდა, ისინი შინაურებმა არ იცნეს, მარა ძალათ მაცხონესავით—სრულიად მეორე მხრით, მოწყალებითა ბიუროკრატთა, ისევ ბურჯათ გვევლინებიან, და კიდევ როგორი? ბურჯათ საარჩევნო უფლებისა... ვნახოთ როგორი იქნება ეს ილია-ნიკო-დათიკოს უფლება.

ახალი ამბები

თფილისი

2 იანვარს თფილისში შეიპყრეს და ყარსის სატუსაღოში გაგზავნეს სდგ. სანაინზე მოსამსახურეები იესე ხინკელი და მიხეილ ხოფერია.

✦ როგორც გადმოგვცეს, გუშინ-წინ, 3 იანვარს ხაშურიდან ჩამოუყვანიათ 40-მდე პოლიტიკური ტუსაღები, რომელნიც აქამდე ვაგონებში არიან დამწყვდეული.

✦ 3 იანვარს შეიპყრეს თფილისის ვაგზლის ბუფეტში მოსამსახურე შალვა ქანტურიშვილი.

✦ გუშინ. 4 იანვარს, ხაშურიდან ჩამოიყვანეს თფილისში და მეტეხის ციხეში გაგზავნეს ოცამდე კაცი. უმეტესი ნაწილი მუშებია.

✦ რედაქციამ მიიღო კ. თავართქილაძის მიერ შედგენილი 1906 წლის კედლის კალენდარი. კალენდარი სუფთათ არის გამოცემული.

✦ როგორც გადმოგვცეს, თფილისში ამ ჟამათ ხულიგანები თავისებურ მოღვაწეობას ეწევიან. 2 იანვარს ნავთლუღში შეკრებილან 20-მდე ხულიგანები (კაზაკების თანდასწრებით) და მოლაპარაკება ჰქონიათ. სხვათა შორის ეს ვაჟბატონები ერთმანეთს აფრთხილებდენ თურმე. არამც და არამც სომხის სახლს ახლოს არ მიეკაროთ. ასეთი ხმები, რა თქმა უნდა, ძალიან აფრთხობს მცხოვრებთ; რას ნიშნავს ასეთი პროვოკატორული ხმები და რისთვის ავრცელებენ მათ, ეს თვით ამ ხმების ავტორებმა იციან.

✦ ჩვენს რედაქციაში ერთმა პირმა შემოიტანა შემდეგი შენიშვნა: „რეაქციის დროებითი გამარჯვებამ ბნელ ძალებს, ხულიგანებს, ფრთები შეასხა. სანაინის სადგურის უფროსი მაქსიმოვსკი, რომლის საზიზღარ მოქმედებას დღემდის ლაგამი ჰქონდა ამოდებული, დღეს წელში გაიმართა და მშვიდ მშრომელს ცხოვრების სახსარი მოუსპო, მან გაგზავნა საიდუმლო დეპეშა რკინის გზების უფროსთან (დეპეშის პირი ხელში გვაქვს) რომ საჩქარიოთ დაეჭირათ „წესიერების“ დასამყარებლად: იასე ხინკელი, სამსონ კობრიძე, პლატონ ჭიაშვილი, ესტ... ბასიაშვილი და მიხაკო ხოფერია, ამათგან დაიჭირეს ხინკელი და ხოფერია, დანარჩენებმა კი თავს უშველეს. არც დეპოს უფროსი ჩამორჩენია მაქსიმოვსკის. მისი დაბეზღებით დაიჭირეს ილია როინაშვილი, ორს კი დასაჭერათ სდევენ.

✦ თფილისის ქალაქის სამმართველომ ამ დღეებში განიხილა ის მოთხოვნილებები, რომლებიც ქალაქის ბორნის მოხელეებმა და მოსამსახურეებმა 1905 წლის 7 ნოემბერს წარადგინეს. ამ მოთხოვნილებათა შესახებ ქალაქის გამგეობამ შემდეგი დაადგინა: 1) პირველი პუნქტი მოთხოვნილებებისა უყურადღებოთ დაიტოვოს, რადგანაც რვა საათის სამუშაო დღე დიდი ხანია, რაც დაწესდა; 2) ბორანის ყველა მოსამსახურეებს, რომლებიც ეხლა 20 მანეთს იღებენ თვეში, წარსული წლის ნოემბრისა და დეკემბრის 25 მანეთი მიეცეთ, 1906 წლის ხარჯთ-აღრიცხვაში კი შეტანილ იქნას—კასსირის ჯამაგირათ 35 მან., კონტროლისათვის—35 მან., „რულევოის“ 30 მან. და გარდა ამისა, დაწესდეს სამსახური კანტროლიორისა თვეში 35 მანეთი ჯამაგირათ; 3) ბორანის ბუდკა გადაკეთდეს; 4) ბორნის სხვა მოხელეთა და მოსამსახურეთა მოთხოვნილების ქალაქის სამმართველო თვითმართველობის სხვა მოსამსახურეების მოთხოვნილებებთან ერთათ შემდეგში განიხილავს.

✦ როგორც მკითხველებმა იციან, სომეხ-თათართა შორის მომხთარ ხოცვა-ულეტის დროს ყარაიაზში თათრები თავს დაესხენ ადგილობრივ რამდენიმე მცხოვრებთ და საქონლები დაიტაცეს. სხვათა შორის თათრებმა დაიტაცეს ნავთლუღის მცხოვრებ კოშკოლოვის ჯოგი. გუშინ-წინ კოშკოლოვის აგენტმა თფილისში გასაყიდათ ჩამოდენილ საქონლის ჯოგში ბევრი თავისი საქონელი იცნო და საქმის გამოძიებამდე გამყიდველთ ჩამოართვა.

✦ 2 იანვარს თფილისში გაიფიცენ ნოტარიუსის ლ. მღებროვის კანტორაში მოსამსახურენი და ნოტარიუსს მოთხოვეს საახალწლო საჩუქრების დარიგება, რომელიც მათ წარსულ 1905 წლის დამლევს არ მიუღიათ.

✦ გუშინ-წინ, საღამოს 8 საათზე ან ერთი ბოქაული რამდენიმე გოროდოვოის თანახლებით ნაძალადევში ბეჭითათ და-

ეძებდა ვილაცას. ბოქაულმა რამდენიმე სახლი გაჩხრიკა, მდგმურები აათვალ-ჩაათვალიერა და ქუჩებში გოროდოვოები დააყენა, რომლებიც ბოქაულის ბრძანებით რამდენსამე საათს იდგენ დანიშნულ ადგილზე, შემდეგ კი წავიდენ.

✦ 22 დეკემბერს მომხდარ ამბების დროს დაზარალებულს სასტუმრო „ივერიის" პატრონს ივ. ძიძიგურს განუზრახავს თავისი სასტუმრო, რომელიც 22 დეკემბრიდან დღემდე დაკეტილია, ისევ გააღოს. სასტუმროს შეკეთება სჭირია, რადგან სულ ტყვიებითაა დახვრეტილი და ფანჯრები სულ მილეწ-მოლეწილია.

✦ დეკემბრის ამბების დროს დაჭრილი მაშინისტი გოლოვაჩევსკი უკვე რამდენიმე დღეა რკინის გზის საავათმყოფოდან გაწერილა. გოლოვაჩევსკი მხოლოთ წამლების მისაღებათ და ჭრილობის შესახვევათ დაიარება საავათმყოფოში.

✦ უწმინდესი სინოდის ობერ-პროკურორს, როგორც დანამდვილებით გავიგეთ, ოფიციალური ქაღალდი მიუწერია ორიოლის ეპისკოპოსის კირიონისთვის. ობერ-პროკურორი ატყობინებს თურმე ეპისკოპოს—ხელმწიფე იმპერატორის ბრძანებით უწმინდეს სინოდში ამ მოკლე ხანში ეკლესიების მართვა-გამგეობის შესახებ იქნება თათბირი და მონაწილეობა უნდა მიიღოთო. ასეთივე ქაღალდი მოსულია იმერეთის ეპისკოპოსს ლეონიდსაც, რომელიც ამ ჟამათ შიო-მღვიმის მონასტერში იმყოფება. რადგანაც სამღვდელო ეჭვი ებადება—სინოდში ამ ორ ქართველ ეპისკოპოსთ იმიტომ იწვევენ, რომ დაითანხმონ და საქართველოს ეკლესია ისევ რუსეთის სასულიერო ცენტრალურ მთავრობისაგან დამოკიდებული დარჩესო. [illegible] ფიქრობენ ამ მოკლე ხანში ამაზე [illegible] და [illegible]. ლეონიდს და [illegible] ასეთ წინადადებაზე [illegible] განაცხადონ [illegible].

✦ „რაბოჩი ლისტოკ"-ის რედაქტორის ნიკ. ელიავას საქმე, რომელიც პასუხისგებაში არის მიცემული, თფილისის სამოსამართლო პალატამ 2 იანვარს გაარჩია. რადგან თვით ელიავა ვერ დაესწრო საქმის [illegible], თფილისის სამოსამართლო პალატამ [illegible] მისი თავმდები. ამის მიზეზათ პალატამ ის დაასახელა, რომ ელიავა იმალებაო.

✦ 2 იანვარს, საღამოს 6 საათზე (მინ[illegible] ქუჩაზე) დააპატიმრეს ჩვენი გაზე[illegible] აღანაგი ფილ. მახა[illegible] უკანასკნელი თავის ბინიდან [illegible]. დაპატიმრებულმა სთხოვა დამჭერლებს, ნება მომეცით ჩემ ცოლს გავაგებინო ჩემი დაჭერის ამბავიო, ამის ნება მას არ მისცეს და პირდაპირ მეტეხში წაიყვანეს.

✦ თფილისის სადგურზე რკინის გზის მიმოსვლის უფროსის ბრონდის შემდეგი ახალი განცხადებაა გაკრული: 1) 3 იანვრიდან დაწყებული საფოსტო მატარებლები № 3 და 4 ჩვეულებრივის წესით ივლიან, ე. ი. მატარებელი № 3 ბაქოდან გამოვა დღის 4 საათსა და 53 წუთზე, მატარებელი № 4 კი თფილისიდან გავა დღის 6 საათსა და 58 წუთზე. 3) 3 იანვრიდან სახალხო სწრაფი მატარებელი, № 20, თფილისიდან ჩვეულებრივი წესით ყოველ კვირაში სამშაბათობით გავა.

✦ მიხეილის ქუჩაზე, ლიუტერანთა სამლოცველოს მახლობლათ, გუშინწინ გატეხეს მკერვალი ცისის მაღაზია და რაც რამ შიგ ტანისამოსი იყო, წაიღეს. საყურადღებოა შემდეგი გარემოება: იმ მაღაზიის ზემო სართულში, რომელიც ავაზაკებმა გაძარცვეს, ამიერ-კავკასიის რკინის გზის უფროსის დროებითი თანაშემწე, სამხედრო ინჟენერი ზურაბოვი ცხოვრობს. ამ სახლისა და მაღაზიის პირდაპირ იდევ გენერალი რილსკი სცხოვრობს. ავაზაკებს დიდი რკინის ბოქლომი და რკინისავე დარაბები გაუტეხიათ. ყველაფერი ეს სამხედრო დროის წესზე გამოცხადებულ ქალაქში ხდება. პატრულები რისთვის დადიან ნეტავი ქუჩა-ქუჩა?

✦ ქალაქის საყასპოში მომუშავებმა ქალაქის სამმართველოში მოთხოვნილებები შეიტანეს. თხოულობენ ჯამაგირის თითო 10 მანეთით მომატებას. მომუშავები აცხადებენ, თუ მოთხოვნილებები მოკლე ხანში არ იქნა დაკმაყოფილებული—უსათუოთ ყველა [illegible]ებითო.

✦ გუშინ ქალაქის გამგეობამ ქალაქის სხვა-და-სხვა ქუჩებში საწყობების პატრონებს 24 ქვაბი ნავთი დაურიგა ქალაქში გასაყიდათ.

მოსკოვის ამბები.

(შემდეგი *).

11 დეკემბერი. განუწყვეტელი სროლაა ქალაქში. მთავრობის და ხალხის ძალები ერთი ერთმანეთს ესვრიან ქალაქის სხვა და სხვა ნაწილებში. ზარბაზნებს ისროდენ სუხარევის მოედანზე, საკარეტო უბანში, ვნების მოედანზე, ნეგლინის გასავალში, ნიკოლოზის სადგურზე და სხვ. ბევრი მსხვერპლია როგორც ჯარის, ისე ხალხის მხრივ. საავადმყოფოები აივსო დაჭრილებით. მკვდრებს და დაჭრილებს ვეღარ აგროვებენ, წითელი ჯვრის რაზმები, რომლებსაც ხშირათ თოფს უშენდენ თავგასული სალდათები. დუბასოვმა ბრძანა: „წითელი ჯვრის რაზმებში ყველაზე უფრო საშიშა რევოლიუციონერებია, არ გვინდა ისინი, დაჭრილებს და მკვდრებს ჩვენ მოუვლითო", თითქმის მთელ დღეს იღვრებოდა სისხლი. სახლების ფანჯრებიდან ხშირ-ხშირათ ისროდენ რევოლვერებს. პროვოკატორები სარგებლობენ საერთო არეულობით და ამღვრეულ წყალში თევზების ჭერას მიჰყვეს ხელი. ისინი სულიან ხორციანათ გათახსირებული პროვოკატორები, გამცემ და გამომცემლებს ესვრიან თოფებს, ცდილობენ ასტეხონ ხალხში დეზორგანიზაცია შექმნა და ამით ნიშანს აძლევენ ჯარს სროლის ასატეხათ. პროვოკატორებმა დახოცეს ქალი, კაცი, და ბავშვები; რევოლიუციონერებმა შეიპყრეს ერთი პროვოკატორთაგანი, რომელიც შვეიცარის ფორმით ხალხს ხოცავდა სადარბაზო კარებიდან, და მაშინვე დახვრიტეს. ზოგიერთი ბოლკების, მაგ., სამიორების, როსტოვის, ტროიცკის და სხვების იმედი აქვს ხალხს. კრიტიკულ მომენტებში გადმოვლენ რევოლიუციის მხარეზეო. ხალი უიარაღოთ საბრძოლველათ მიიწევს, რაზმელებს გარდა კარგათ შეიარაღებული არავინაა, თუმცა ხალხში ბევრს აქვს რევოლვერები და სხვ. ორგანიზაციები ბჭობდენ, რევოლიუციური სამხედრო შტაბი ირჩევა. აქ წარმოდგენილ ერთ პლანს ვერ დაადგენ. ერთი ჩვენი ფრაქციის რევოლიუციური რაზმის ხელმძღვანელი არმიის ოფიცერი წინადადებას აძლევს წავიდეს მუშათა მასსა და შეიარაღებული ძალები ზემო აღნიშნული პოლკებთან მათ რევოლიუციონ გადმოსაყვანათ შეეცადოს. მაგრამ შტაბის უმრავლესობა არ ეთანხმება ამ პლანს და ურჩევს პარტიზანული ბრძოლის გაგრძობას. ამ რეჟიმ და გამოურკვევლობამ ცუდათ იმოქმედა, გზა გვალი აირია. კავშირები რაიონებსა და შტაბს შორის თითქმის ისპობა. პროლეტარიატის მასა მედგრათ წინ მიიწევს. დაიწყო სხვა და სხვა დრუჟინების დაკავშირება, რაკი შტაბთან დამოკიდებულობა და მისი ხელმძღვანელობით მოქმედება შეუძლებელი შეიქნა. შტაბი მაინც ცდილობს მოქმედების ერთიანობა—მთლიანობის დაცვას და მალ-მალ უგზავნის ფურცლებს რომლებითაც აძლევს სხვა და სხვა დარიგებას რაზმებს. პარტიზანული ომი გრძელდება მთელს ქალაქში. კავკასიის რაზმი, ბორხატებით, ვინტოვკებით, მაუზერებით, პარაბელუმებით და ყუმბარებით შეიარაღებული, დამოუკიდებლათ იწყებს ამიერიდან მოქმედებას, რადგანაც შეუძლებელი ხდება რევოლიუციურ ორგანიზაციებთან დაკავშირება. ეს რაზმი პლიუშჩიხაზე ხვდება დრაგუნთა რაზმს, შეეტაკა მას, მოკლა მეთაური ოფიცერი, დასჭრა ბევრი და ამრიგათ უკუაქცია მტერი. აქ, ამ ამბით თავზარდაცემული, მცხოვრებნი მუშფოთდენ და აირ-დაირიენ: რაზმელი უვლის და ამშვიდებს მათ „შეჩერდით, მოქალაქენო, ნუ გეშინიათ, ჩვენ გაჩვენებთ მაგ გარეწრებს, თუ როგორ უნდა უდანაშაულო და უიარაღო ხალხის ჟლეტა. საუკუნო ბრძოლა მაგ მტარვალებს". ამის შემდეგ ამ ადგილს ალყა შემოარტყეს და ზარბაზნები დაუშინეს, მოკლეს ერთი უდანაშაულო ბალღი, დასჭრეს ქალი და სხვ. ფარმაცევტების დრუჟინა შესტამბეების დრუჟინასთან ერთათ საკარეტო უბანში თავს დაესხა ჟანდარმთა ქვეითა რაზმს, რის შემდეგი იყო ორი მკვდარი და დანარჩენი (17 კაცი) დაჭრილი, მხოლოთ ერთმა ჟანდარმა უშველა თავს და შეაფარა თავი ჟანდარმთა დივიზიას, საიდანაც გამოიყვანეს ერთი ესკადრონი და თოფები დაუშინეს იქაურობას. დრუჟინებს და ბარიკადებს ვნება არ მოსვლიათ. ბაღის ქუჩაზე რამოდენიმეჯერ ესროლეს ჟანდარმთა მეორე რაზმს, მოკლეს ჟანდარმთა ოფიცერი. სახლებს, საიდანაც ესროდენ, ანგრევდენ ზარბაზნებით, ცეცხლს უკიდებენ იქაურობას, ანადგურებენ ყოველაფერს, პიგხოვის ქუჩაზე 20 კაცამდე ქვარა დაჭრილ-დახოცილი. გაათრებული არტილერია გერძო ხულიგანების ჩვენებით სწვავდენ და დაგავდენ შენობებს, რომლებიდანაც ვითომც მეამბოხენი თოფს ისროდენ. დასჭრეს ახალგაზდა ქალი—გამდელი. ბაღის ქუჩაზე და სუხარევის მოედანზე ბევრი დაიჭრა და დაიხოცა. იქვე გამვლელ კაცს თავი მოგლიჯა ზარბაზნის ყუმბარამ, მოკლა ბავშვი. ბაღის ქუჩაზე რამოდენიმე ვერსის მანძილზე ალაგებდენ დახოცილებს. ჟანდარმთა რაზმი უშენდა რევოლვერებს სანიტარულ რაზმებს და ხოცავდა ხალხს. არტილერიამ დაანგრია და დაწვა სამ-სართულიანი სახლი შუგაევისა, რომელშიაც ბევრი მდგმურები იყვნენ. დახოცილ-დაჭრილები ოცდა ათამდეა. საღამოს ჟამს ბაღის ქუჩაზე და ნეგლინნის გასავალთან დაარღვიეს და დაწვეს ბარიკადები, რომლებსაც ისევ მალე ასწორებდა ხალხი და სხვა ადგილებიდაც მართავდა მათ. ბარიკადებზე მუშაობდენ დრუჟინნიკების მფარველობის ქვეშ. დრუჟინნიკებში ბევრი ქალი და მოსწავლე ახალგაზდობა იყო. ს.-დემოკრატიული და ს.-რევოლიუციურ დრუჟინებმა შეერთებულათ იწყეს აჯანყების გაგრძელება. წიგნის გამომცემელი ამხანაგობა სიტინისა დაწვეს, რადგანაც იქ გამაგრებული იყო ასოთამწყობთა რაზმი. ზარალი მილიონს აღემატება. პროხოროვის მანუფაქტურასთან წუხელის უიარაღო ხალხმა, თავისუფლების წყურვილით თავდადებულმა, 100 დრაგუნს წაართვა ერთი ზარბაზანი, მაგრამ რამოდენიმე ხნის შემდეგ გაძლიერებულმა მტერმა ის უკანვე დაიბრუნა. ბევრი დაიხოცა. ნოვიცკის ბულვართან მუშების რაზმმა გააქცია არტილერია, რომელსაც დრაგუნები იცავდენ. საღამოს. ქუჩაში მუშები და მოწაფეების დები დგანან. გამოჩნდენ კაზაკები. ისინი ფიცხლავ გადმოხტენ ცხენებიდან და დაუმიზნეს თოფები მახლობლათ მყოფ მუშებს და მოწაფეების დებს. უცებ უკანასკნელთა წრიდან წამოდგა წინ ორი ქალი, გაიხსნეს გული რომელზედაც წითელი დიდი ასოებით შემდეგი ეწერა ერთს: „სალდათებო, ხალხთან ერთათ"! მეორეს: „კაზაკებო, ნუ ისვრით"! თოფებ მოღერებულ კაზაკებზე ამ უბრალო სანახაობამ განსაცვიფრებელი შთაბეჭდილება მოახდინა. მათ თოფები ძირს დაუშვეს აფიცრის ბრძანება „ესროლეთო" სრულიათ არ მოქმედობდა. კაზაკები მოახტენ ცხენებს და გაწიეს.

12 დეკემბერი. კალანჩევის მოედანზე მოხდა შეტაკება კაზაკებსა და ხალხს შორის 12 საათზე. სროლა ატყდა ნიკოლოზის სადგურთან. დაჭრილ-დახოცილებია ორივ მხრით, შეტაკება ხდება სხვა ადგილებშიაც. მოსკოვსკო-ყაზანის სადგურს ზარბაზანი და გრანატები დაუშინეს, რადგან ვოგზალში შეიარაღებული ხალხი იდგა და ჯარს ესროდა. ცეცხლი გაჩნდა მახლობლათ, ცეცხლის მქრობელ რაზმებს არ უშვებდენ ცეცხლის ჩასაქრობათ; განადგურდეს ყველაფერი, გადაიწვას აქაურობაო. ზნამენკაზე დრაგუნები გამოეკიდენ ერთ კაცს, რომელიც გაწვა მიწაზე, რომ არ მიწვდომოდენ ხმლით. ერთი დრაგუნთაგანი გადახტა ცხენიდან და დაწოლილი მთრთოლვარე ადამიანი გაჩეხა. ნიკოლოზის გოკზალთან ღამე პროჟექტორებით ანათებენ და ზარბაზნებს უშენენ აქეთ-იქით [illegible] მომხმარებელი საზოგადოების [illegible] 12 [illegible] გონი სანოვაგით დაიწვა; ხალხი [illegible] ლდება, მიუხედავათ იმისა, რომ [illegible] ბათ აქვს და უფრო ბევრი მს[illegible] მხრიდანაა.

13 დეკემბერი. რაიონებში [illegible] მუშათა დეპუტატების განცხადება, [illegible] რჩევას აძლევდენ რაზმელებს, თუ [illegible] დაეცვათ ბარიკადები. უკანასკნელ [illegible] რდა პოლიციელთა სადგომებს [illegible] პოლიციის მოსამსახურეთა [illegible] ციელების მხრით დაჭრილთა და [illegible] რიცხვი 50 კაცს აღემატება. ამ გარემოებამ ისე შეაშინა პოლიციელნი და აფიცრები, რომ ფორმით გამოსვლა ქუჩაში ეშინიან და სხვა ტანისამოს იცვამენ. მოწაფეების ძმას ეტლით ერთი დაჭრილი მიჰყავდა, მას მისცვივდენ ჯარის-კაცნი და ჩხრეკა დაუწყეს; პალტოს ქვეშ სტუდენტის ფორმა შეამჩნიეს; ეს საკმარისი იყო, რომ იგი სიცოცხლეს გამოესალმებიათ; [illegible] დაუჩხრიკეს და, რაც-კი უნახეს, მოსტაცეს [illegible] სახლს, სადაც ბოილის სექიმო სას[illegible] იმყოფებოდა, ზარბაზნები დაუშინეს [illegible] [illegible] გამოიტანეს [illegible] და [illegible] იქვე [illegible] ბევრი სახლები დასწვეს და დაანგრიეს [illegible] შეტაკება ხდება [illegible] მორის. მაგრამ ხალხს ვერ აძლევენ [illegible] ბიდან. დღეს კიდევ პროხოროვის და [illegible] ფაბრიკაზე მიიტანეს იერიში, მაგრამ [illegible] იქნენ. ფაბრიკების მახლობლათ 12 სახლი არის დამწვარი და დანგრეული. აგრეთვე როგოჟის ნაწილში მოხდა შეტაკება რაზმელთა და პოლიციელთა შორის. პოლიციელებმა დაკარგეს რამდენიმე კაცი. ამ დღეს მოკლულ და დაჭრილ პოლიციელთა რიცხვი აღემატებოდა 50 კაცს. მკვდრების და დაჭრილების აზიდვას ვერ ასწრობენ ქუჩაზე. ერთი ბოქაული და ორი პოლიციელი დასაჯეს სიკვდილით პროხოროვის მანუფაქტურაში.

14 დეკემბერი. რევოლიუციის ქარტეხილი ვერ აცხრობს ზარბაზნების გრიალი. დილიდან ნაშუადღევის ოთხისნახევარ საათამდე მოქმედებს არტილერია ტვერის ქუჩაზე, ანგრევენ ბარიკადებს, აგებულს ტრამვაის ვაგონებიდან. სახლები [illegible] მცხოვრებლებით იწვიან არტილერიის [illegible] სავან. ზარბაზნებით მოქმედებენ სადო[illegible] მოედანზე, მხარგძელის ქუჩაზე, ზოოლოგიურ ბაღთან, კუდრინის მოედანთან. ყველგან იღვრება სისხლი, მაგრამ ხალხი იბრძვის თავგანწირვით და არ ერიდება არავითარ მსხვერპლს. ღამე წითელმა რაზმმა მოკლა თავის სახლში საიდუმლო პოლიციის ზედამხედველი ვოილოშნიკოვი.

(დასასრული იქნება)

*) ისილე „სხივი" № 11.

კავკასია ამბავი

ასე დილის 4 საათი იქნებოდა, როცა გარედან ხმაურობა შემომესმა. მე არ მეძინა, რადგანაც ყოველ საათში მესამეთ პოლიციელების თავდასხმას და ოთახების ჩხრე[illegible]

ფელეტონი

საერთო გაფიცვა და მისი მნიშვნელობა.

II *)

[illegible]აერთო გაფიცვა, ან და საზოგადოთ გაფიცვა, როგორც ვიცით, ორ მთავარ კატეგორიათ განიყოფება. გაფიცვა ეკონომიური და გაფიცვა პოლიტიკური. ორივ ერთი მეორიდამ განსხვავდება, სხვა და სხვა მიზანი და სხვა და სხვა დანიშნულება აქვთ და სხვა და სხვა შედეგიც მოსდევთ ხოლმე. ჩვეულებრივ, მუშათა კლასი, პროლეტარიატი, ეკონომიურ გაფიცვას თავის ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესობისათვის აწარმოებს; იგი ცდილობს გაფიცვის საშუალებით აიძულოს დამქირავებელი—კაპიტალისტი სამუშაო ხელფასი მოამატებინოს. მუშათა კლასი ეკონომიური გაფიცვით მრეწველ-კაპიტალისტებს უსპობს მოგებას წარმოების ანაზღაურების, აძლიერებს კაპიტალისტთა შორის კონკურენციას, სპობს დროებით მუშებში კონკურენციას (იქ, სადაც მეიდრო პროფესიონალური კავშირია), ყველა ეს კი ერთათ აიძულებს კაპიტალისტს, მუშათა მოთხოვნილება დააკმაყოფილოს, მათი სურვილი აასრულოს. ყველასთვის ცხადია, რომ ფაბრიკანტის ძირითადი კაპიტალი—შენობა, მაშინები, მშრალი მასალა და სხვა... ცვდება-ფუჭდება მაშინა, თუ დიდხან უმუშაოთ გდია ჟანგდება, მთა-მადნის მაღაროები თუ მუდამ წყლის ამოსაწურ მანქანით არ ამოსწურეს შიგ ჩამდგარი წყალი, იგი სამუდამოთ ოხრდება, წარმოება მოუხერხებელი ხდება, ზოგიერთა დასამუშავებელ მასალებს სახმარი ღირებულება ეკარგებათ, თუ იგი დიდხანს საწყობებში ალაგიან, მაგ. ქარხლის თავები შაქრის ქარხანაში.

მაგრამ ეს მხოლოდ ტეხნიკური მხარეა წარმოებისა, რომელიც შეჩერების დროს ფაბრიკანტ-კაპიტალისტებს დიდ ზარალს აძლევს; არის კიდევ მეორე, წარმოების ეკონომიური მხარე, რომელიც კაპიტალისტებს არა ნაკლებ ზარალს აყენებს. ეს ეკონომიური კანონია, რომ კაპიტალისტების წლიური მოგების ჯამის სიდიდე განისაზღვრება მარტო დაქირავებული მუშების ექსპლოატაციის გადიდებით კი არა, მისი რაოდენობა აგრეთვე დამოკიდებულია კაპიტალის წარმოებაში სწრაფ დატრიალებაზე ე. ი. ნაწარმოების მოკლე დროში გასაღებაზე. რაც ჩქარა და მოკლე დროში ხდება კაპიტალის დატრიალება, იმდენათ დიდი და ბარაქიანია კაპიტალისტის წლიური მოგება, მისი წლიური შემოსავალი.

წარმოების შეჩერება კი, როგორც ცნობილია, ნიშნავს წარმოებაში კაპიტალის დატრიალების დროს გაგძელებას, დამუშავებულ საქონლის დიდ დროში გაყიდვას. ამას ემატება, მათ შორისვე გაძლიერებული და ერთი მეორის გამანადგურებელი კონკურენცია, და მუშების სოლიდარობის განეითარება, რომელიც არა ნაკლები სახიფათოა ფაბრიკანტებისათვის. კონკურენცია იმ მხრივ მოქმედობს კაპიტალისტებზე, რომ ის კაპიტალისტი, რომლის წარმოებაც გაფიცვის გამო არ არის შეჩერებული, გაფიცულ ფაბრიკის ხელიდან აცლის მუშტრებს და საუკეთესო მუშებს და თავის წარმოებაში ამუშავებს. ამით პირველის წარმოება ჩაღდება ხოლო მეორესი კოტრდება. მუშათა სოლიდარობა კი იმაში გამოიხატება რომ, პროლეტარიატი გაფიცულ მწარმოებელს აღარ მიყიდის თავის სამუშაო ძალას, უმრომოთ დარჩენილი მუშები თავიანთ გაფიცულ მოძმე მუშებს მხარს უჭერენ, ფულით თუ დახმარებით. მთელი პროლეტარიატი მხარს აძლევს რათა დაწყებული საქმე ამხანაგ მუშების გამარჯვებით დასრულდეს,

თითქმის ყველა ეს ფაქტორები მეტათ ხელ საყრელია, მუშებისათვის, როცა წარმოება გაჩაღებულია, წარმოების აყვავების ხანაა. ასეთ ხანაში კაპიტალისტი უფრო მეტათ ავითარებს თავის წარმოებას, მეტ მუშებს ეძებს—ბევრი ხალხი ამუშაოს ფაბრიკა-ზაოდებში. და აი ასეთ პირობებში, უმუშაოთ დარჩენილ მუშათა რიცხვი, გაფიცვის გამტეხელთა—სტრეიკბეხნრების რაოდენობა ძალიან მცირეა, გაფიცულთა სასარგებლოთ. მუშათა პროფესიანალურ კავშირთა კასებში ბლომა ფული შემოდის, კაპიტალი ჩქარა ტრიალდება. აქ ახლა წარმოების ანაზღაურების შეჩერება ნიშნავს კაპიტალისტების მოგების საგრძნობლათ შეჩერებას, ამ შემთხვევაში კაპიტალისტისთვის გაცილებით ხელ საყრელია, მუშებს ხელ-ფასი მოუმატოს, სამუშაო ქირა ასწიოს, ვიდრე წარმოება შეაჩეროს.

მაგრამ, როგორც კი გაფიცვა საერთო მასიურ ხასიათს ღებულობს, ყველა წარმოების დარგს ედება, მთელ ნაციონალურ წარმოებაში ხდება, ზემოთ ჩამოთვლილი ეკონომიური ფაქტორები, რომლებიც გაფიცულ მუშებს გამარჯვებას ხელს უწყობდა, ძალა ეკარგება: ახლა პირობები კაპიტალისტების სასარგებლოთ იცვლება. ეს ასეც უნდა იყოს. უტყუარი ფაქტია რომ, საერთო გაფიცვის დროს საზოგადოებრივი წარმოების პროცესი უცბათ და მთლათ ჩერდებ-იყინება; ფაბრიკანტს ახლა აღარ შეუძლიან დამზადებული საქონელი გაასაღოს; აღარ შეუძლიან დასამუშავებელი მასალა, ნახშირი წარმოებისთვის და სხვა საჭირო ნივთები მიიღოს. ძას აღარ ეშინიან, რომ მეორე კაპიტალისტი კონკურენციას გაუწევს, სხვისი მეტი საქონელი გასაღდება, სხვა მის მუშტრებს შეიძენს და სხვა... ვინაიდან ყველგან და ყველასთვის ერთნაირი პირობები არის. საერთო გაფიცვის დროს, ყველა ზევით ჩამოთვლილი ხელ-საყრელი პირობებს მუშებსაც ეცლება, მთელი დამოკიდებულობა მათ საზარალოთ და კაპიტალისტების სარგებლოთ იცვლება. თუ რომ მუშები, სულ მოკლე ხნის განმავლობაში საერთო გაფიცვას გამარჯვებით არ დაასრულებენ, შემდეგში ბრძოლა უკვე წაგებულათ უნდა ჩაითვალოს. ჩვენ არ უნდა გვავიწყდებოდეს ის, რომ მასსიური ანუ საერთო გაფიცვა მარტო კაპიტალისტურ წარმოების შეჩერებას კი არ ნიშნავს, არამედ, გაფიცვის განმავლობაში, ყოველგვარ წარმოების შერყევას. წარმოების ნორმალურ მსვლელობაში მუშათა კლასი უფრო მეტად არის დაინტერესებული, ვიდრე კაპიტალისტთა კლასი, რადგან, უკანასკნელის, ე. ი. კაპიტალისტების საკუთრებას შეადგენს არა მარტო საწარმოვო იარაღები, მასვე აქვს უზრუნველი საზრდოც. ამისათვის კაპიტალისტი საერთო გაფიცვას უფრო დიდხანს გაუძლებს, ვიდრე მუშა, უკანასკნელი მოკლე ვადის შემდეგ შიმშილობს. ნაციონალური საერთო გაფიცვა ერთი ორი თვით, როგორც ეს რუსეთის ფოსტა-ტელეგრაფების მოხელეთ მოიმოქმედეს დღე[illegible] ფაქტიურათ მოუხერხებელი საქმეა. მუშათა კლასი თუ პირველ კვირაშივე არ გაიმარჯვებს, მათი საქმე უკვე წაგებულია, მუშებს ისეც მცირე სამზადისი ელევა. ფული სულ ეხარჯება, წვრილი მოვაჭრეები საქონლის ნისიათ მიცემას უსპობენ, ასე რომ, ან უნდა გაფიცვა შესწყვიტოს და დაუბრუნდეს ჩვეულებრივ მუშაობას, ანდა არსებული უფლებრივი წეს-რიგი დაარღვიოს და ფიზიკურ ძალის საშუალებით [illegible] უდგეს საზრდოს მოპოვ[illegible], აქედან, საერთო გაფიცვა შორდება ეკონომიურ გაფიცვის ნიადაგს და გადადის საერთო პოლიტიკურ გაფიცვაზე, ე. ი. საერთო ეკონომიური გაფიცვა კარგავს ეკონომიურ ხასიათს და ღებულობს პოლიტიკურს.

მარქს-ენგელსის უკვდავ ნაწარმოებში „კომუნისტურ მანიფესტში" [illegible] ვკითხულობთ: „ყოველი [illegible] ბრძოლა იმავე დროს არის პოლიტიკური ბრძოლაო". ესვე შეეხება ეკონომიურ საერთო გაფიცვას, რომლებსაც ზოგიერთა პირობებში ხალხის უმრავლესობის პოლიტიკური, იურიდიული (უფლებრივი), და საერთოდ საზოგადოებრივი ურთიერთობის გაუმჯობესობა მოსდევს. იმ სახელმწიფოებში, სადაც მუშათა კლასი, მცხოვრებთა უმრავლესობა, პოლიტიკურ უფლებას მოკლებულია, სიტყვის, კრების, კავშირების და გაფიცვის თავისუფლება არ არის. იქ აქ ჩვეულებრივ უუფლებობა ხალხი საერთო პოლიტიკურ გაფიცვას მიმართავს ხოლმე როგორც ერთ უკეთეს იარაღთა განს. ევროპის მუშათა კლასის მოძრაობის ისტორია ამის შესახებ ბევრ ფაქტებს იძლევა, მათი ისტორია ერთობ სავსეა ამგვარის მოვლენებით. შორს ნუ წავალთ, დავიწყოთ ახლოდან. ამ რამდენიმე წლის წინათ, 1893 წ. ბელგიის მუშებმა მოახდინეს საერთო პოლიტიკური გაფიცვა, რომლის საშუალებითაც ცდილობდენ საყოველთაო, თანასწორი საარჩევნო უფლება მოეპოვებინათ. ამავე მიზნით განიმეორეს მეორე საერთო პოლიტიკური გაფიცვა 1902 წელს, რომელმაც თითქმის ერთ კვირაზე მეტს გასტანა, და რომელმაც ვერ მიახწია თავის მიზანს. ბელგიის მუშების საერთო პოლიტიკურ გაფიცვის მაგალითს [illegible] ესპანიის პროლეტარიატმა, ამათაც საყოველთაო-თანასწორ საარჩევნო უფლე[illegible]

*) იხ. „სხივი" № 12.

რეკას მოველოდი. ამ ხმაურობის შემდეგ არ გასულა 20 წამი რომ ხმაც შემომესმა: „ატვარიაი სკორეი“-ო. მე იმ წამს მივხვდი საქმე როგორც იყო, მარდათ ავდექი ლოგინიდან და გავექანე კარების გასაღებათ. გავაღე თუ არა ოთახის კარები, სალდათებმა თოფის კონდახებით შემოამტვრიეს ჩვენის კარები და შემოცვივდენ ოთახში. როცა იმათმა ოფიცერმა შემამჩნია მკითხა [...] მე, და რა გაიგო რომ იმისი ძმა [...] დასაბ[...]ათ ასე ადრე გარჯილიყვნ[...] [...]ბატონები, ხოლო თითონ ის, მათდა საუბედუროთ და ჩვენდა საბედნიეროთ, სახლში არ არის, სახეზე უსიამოვნება დაეტყო და გაჯავრებული ხმით უბრძანა სალდათებს გაეჩხრიკათ ყველა ოთახები. იმათაც ძალიან ბეჯითათ შეუდგენ თავის მოვალეობას და ერთ საათში ჩვენი ოთახები 22 ოქტომბერს აოხრებულ რედაქციების ოთახებს დაემგზავსა. საზარელი სურათი იყო სალდათების თარეშობა ჩვენს ოთახებში, მეტადრე ცუდათ მოეპყრენ ბიბლიოთეკას და თითქმის ნახევარი წიგნებისა გაანადგურეს. ენით აუწერელია ამ დილით სალდათების საქციელი: ისეთი მამაცობა გამოიჩინეს რომ [...] არც სარაის [...] წარმოიდგინეთ ფეჩშიც კი შეი[...] და მურაბის ბანკებიც გაშინჯეს. მე[...] [...] იგონ? პირდაპირ ხელით ჩხრიკეს ქილაში, რომელიც მურაბას ეხურა, ვითომ და ბომბები გექნებათ შენახულიო და ბომბის მაგიერ ხელები მურაბაში გაითხუპნეს. მთელი ეზო და ქუჩა თოფიანი სალდათებით იყო გავსებული; სხვა ხალხს გარეთ არ უშვებდენ. ერთმა ჩვენმა მეზობელმა, როცა ხმაურობა გაიგო, კარი გააღო, უნდა გამოეხედნა, მაგრამ სალდათმა, რომელიც იქვე იდგა დაუძახა: „ზატვარიაი დვერი, ა ტო ბუდუ სტრელიატ“-ო.

საუბედუროთ ამდენი ტანჯვა ფუჭათ ჩაუარეს და რადგანაც ვერაფერი ვერ ნახეს, წამიყვანეს მე ჩემი ძმის მაგიერ. 10—15 მინუთის სიარულის შემდეგ მივედით თფილისის საიუნკრო შენობაში, სადაც იმყოფებოდნენ ჩვენი ახალგაზდა, გონება დახშული, გამოუღვიძებელი ძმები. იქ შემიყვანეს ერთ ოთახში, სადაც სხვა ოცდა ათზე მეტი ამხანაგი [...] ამ დილითვე დაჭერილები, [...]შიაც ამხანაგი პეტრე რამი[...] იყო. დილის 4 საათიდან 1 საათამდე არა[...] არ მოგონებია, რომ ჩვენც ადამიანები ვიყავით და ჭამა გვინდოდა. ვითმინეთ, საკმაო მოთმინების ფიალა არ დაგვეკარგა, მაგრამ როცა შიმშილმა დაგვძლია, შევეხვეწეთ სალდათებს, შავი პური მოეტანათ; იმათაც შეიწყნარეს ჩვენი ხვეწნა და მოგვიტანეს 3 გოგორა პური—30 კაპ. ეს პური გავინაწილეთ ყველა ამხანაგებმა და ძროებით დავიკმაყოფილეთ მოთხოვნილება. ასე გავატარეთ 3 საათამდე. როგორც [...]მნა მოვიდა გამომძიებელი და დაიწყო გამოკითხვა, ვინ რისთვის იყო დაჭერილი; ვინც შპიონების, ხულიგანების და პროვოკატორების დაბეზღების წყალობით იყო, ისინი გაგზავნეს მეტეხის ციხეში, და ვინც ისე იყო წამოყვანილი, როგორც მე, გამოგვგზავნეს მე-10 უჩასტკაში პიროვნების დასამტკიცებლათ, რომლის შემდეგ ჩვენ უნდა გავეშვით. მივედით დანიშნულ ალაგას, მაგრამ კაცს რომ ბედი არ ექნება, ის არის სწორეთ. იქ პრისტავი არ დაგვიხვდა და აკალოდოჩნიკმა უბრძანა სალდათებს, შეეყვანეთ ერთ პატარა ოთახში. ოთახი ისეთი პატარა იყო, რომ 3 ამხანაგი ვერ შამოეტიენ შიგ. აკალოდოჩნიკმა რომ ეს დაინახა, გაბრაზდა და დაუყვირა სალდათებს, რომ თოფის კონდახებით შემოეტენა ის დანარჩენი 3 კაცი; როცა ვერც ამ ხერხმა უშველა, მაშინ სალდათებმა იმავ აკალოდოჩნიკის ბრძანებით მოუბრუნეს თოფები და ხიშტებით დაუწყეს შამოდენა ამხანაგებს. ხიშტების დანახვაზე, ჩვენ რაც ძალა და ღონე გვქონდა, მივაწექით ერთმანეთს და როგორც იყო, შამოვიდენ ისინიც. სალდათებმა კარი ჩაგვიკეტეს და ასეთ მდგომარეობაში გავატარეთ ერთი საათი. წინ დღით, ღმერთმა უშველოს, ვიღაც მთვრალები დაემწყვდიათ ამ ოთახში და იმათ ფორტოჩკის შუშა ჩაემტვრიათ და იქიდან სუფთა ჰაერი შამოდიოდა. აი იმ მთვრალების წყალობით გადავრჩით, თორემ შესაძლებელი იყო, რამოდენიმე ამხანაგს სული შეგუბებოდა და ამას რა შედეგიც მოყვება, თქვენც კარგათ იცით. როგორც იყო, მოვიდა პრისტავი. აკალოდოჩნიკს შენიშვნა მისცა ასეთი მოქმედებისათვის; გამოგვკითხა, ვინ ვინ ვიყავით და გამოგვიშვეს სახლებში.

ძმა.

კავკასია.

ზუგდიდიდან გვწერენ: ზუგდიდში სარგიზაოთ წასულს ქუთაისის ვიცე-გუბერნატორს უიფშიძეს მრავალი ცნობები შეუკრებია ზუგდიდის მაზრის უფროსის კედამოვის შესახებ და კედამოვი უკვე დაუთხოვნიათ სამსახურიდან. მკითხველი საზოგადოება იცნობს კედამოვის სახელს. კედამოვი სამეგრელოს ხალხის უკანასკნელ დროის ჯალათია. კედამოვი—ეს იგივე ზუგდიდის მაზრის ტრეპოვია, დაუძინებელი მტერი ხალხის კეთილ-დღეობისა და თავისუფლებისა! ეს ის კედამოვია, რომელიც დღე-ცისმარე თფილისსა და ქუთაისში დაძვრებოდა „დანოსებით“ და „სამეგრელოს ხალხის დასამშვიდებლათ—რაც შეიძლებოდა მეტს ჯარსა თხოულობდა“. კედამოვმა ერთ დროს, ქუთაისის ყოფილ გენერალ—გუბერნატორის ჯაშაკურ-ორბელიანის დროს კიდევაც მიაღწია საწადელს: მთელი სამეგრელო კაზაკებითა და ჯარით აავსო! კედამოვი—ჯალათი დახარბულ მეგრელ გლეხებს ამ დროს განმავლობაში „შეფისა და მთავრობის ერთგულებაზე აფარებდა სოფელ-სოფელ. სამეგრელოს ხალხმა ერთხელ კიდევ გამოსცადა ის, რასაც განიცდიდა ხოლმე სხვა ქვეყნები მონგოლების შემოსევის დროს. სოფლებში ათასი და ასისთავების დატუსაღებას შეუდგნენ, დაკეტილს სოფლის კანცელარიებს აღდით აღებინებდნენ და სხვ. მაგრამ ყველა ამაების გარდა კედამოვს კიდევ ერთი „სამსახური“ მიუძღვის დატანჯულ მეგრელ გლეხობის წინაშე, —ეს ის კედამოვია, რომელმაც მთელი მუხური აახრა, ადგილობრივი გლეხები, თითქოს „არეულობის მეთაურები“ დაამატიმრებინა, ქალებისთვის ნამუსი ახდევინებინა კაზაკებს და შემდეგ თვითონ ასეთნაირათ დასცინოდა მეგრელების უბედურებას: „უნდა ნახოთ ერთის წლის შემდეგ მუხურში „კაზაკები“ რომ დაიწყებენ სიარულსო“! დიახ, კედამოვის სახელი კარგათ ესმის სამეგრელოს ხალხს. დიახ, კედამოვი წასულა, მას არც ედგომებოდა იქ იმ ქვეყანაში, სადაც ამდენი საზიზღრობა ჩაიდინა და ეს მაშინ, როცა ხალხი იმარჯვებს და შემდეგ უსათუოდ ჯალათებსაც გადუხდის სამაგიეროს! კედამოვი წასულა, მაგრამ მეგრელების შურისძიებას, რაც უნდა ეცადოს ვერ წაუვა.

ამბობენ, კედამოვის შემდეგ ადგილობრივ ბოქაულმა შენგელიამ და კვარცხელიამაც დანებეს სამსახურს თავი. ესენიც ის პირნი არიან, რომელნიც ყველაფერში ეხმარებოდნენ კედამოვს და ხალხს იძებდნენ. მაგრამ ამათზე დაჰკარგი და შურისძიება არც ღირს. ესენი ის ფეინიები არიან, რომელთაც არავითარი სინიდისი და ადამიანური პატიოსნება არ გააჩნიათ, რომელნიც კარგათ გრძნობენ თავს მხოლოთ მაშინ, როცა ბატონ-პატრონი ჯანმრთელათ არის, ხოლო როცა ეს უკანასკნელი იკარგება, „სამსახურს თავს ანებებენ“.

—

ს. კაკაბეთი (კახეთი). კაკაბეთის საზოგადოება შესდგება სამი პატარა სოფლებისაგან. მცხოვრებლების მეტი წილი ქართველებია, არიან სომხებიც. „განმანთავისუფლებელ მოძრაობის ამ სოფლებში დღემდის გავლიც არ ეტყობა. აქ დაუბუდებია რეაქციას, რომლის გამოდევნა ძალიან ძნელი გამხდარა. უიმათოთ ხალხს ფეხიც ვერ გადუდგამს. გლეხების დაბეჩავება უკიდურეს წერტილამდეა მისული. სასოფლო კრება და სხვები საზოგადო საქმეები იქ სულ პოლიციის ხელმძღვანელობას ქვეშ იმყოფება. ერთხელ მაზრის უფროსს მიეცა ნება ხალხისათვის აერჩიათ რამდენიმე [...], რომლებიც მინაურ საქმეებში ხელმძღვანელობას გაუწევენ სოფელს; უმთავრესათ ქურდ-ბაცეების გამოჩხერაში. ამ არჩეულ პირებს, ხალხის სამსახურის მაგიერ, ხალხზე ბატონობა დაუწყიათ. დაიჭერენ ვინც უნდათ, ქურდის სახელით მონათლენ, თუნდაც ქურდიც არ იყოს და ახდევინებენ ფულს, რამდენიც მოესურვებათ. ხალხი ძალიან შეწუხებულია, მაგრამ, დახეთ ხალხის სისაწყლეს, თავისი არჩეული კაცებიც კი ვერ გამოუცვლია. სხვათა შორის ამ სოფელში ოდესღაც შკოლაც ყოფილა, მაგრამ ხალხს დაუკეტია.

ამის შესახებ ერთმა გლეხმა პირდაპირ მითხრა: „ამ შკოლამ დაგვაქცია, ჯერ ერთი მით რომ ორმოცდა ათ თუმანს წლიურათ მასწავლებელს ვაძლევთ და მერე კიდევ ბავშვები გვიცდება, სახლში საქმე უყურადღებოთ გვირჩება. თუ ეს ხელმწიფეს უნდა თვითონ მისცეს ჯამაგირი მასწავლებელსო“. აი რა მიზეზით დაუკეტიათ შკოლა.

ამ სოფელს ეწვია თფილისის ს. დ. ორგანიზაციის ერთი აგიტატორი, რომელსაც თან ახლდა მახლობელი სოფლის მამასახლისი მათ მოსთხოვეს კაკაბეთის მამასახლისს სოფლის ყრილობა მოეხდინა. მამასახლისმა შეასრულა მათი თხოვნა, კრება მოხდა 27 დეკემბერს. ამ კრებას დაესწრო ზემოხსენებული აგიტატორი. ორატორმა აუხსნა ხალხს დღევანდელი მოძრაობა და მისი მიზეზები, ახსნა თათრების და სომხების შორის ატეხილი ხოცვა-ჟლეტა და შემდეგ ჩვენი პარტია დაახასიათა. ხალხი ყურადღებით ისმენდა ყოველივე ამას: ათასნაირათ დაჩაგრული ხალხი, რომელსაც აგებინებენ თავის დაჩაგვრის მიზეზს და თან უჩვენებენ გზას თავის სახსნელათ, აღტაცებით და „ურას“ ძახილით ეგებებოდა. ორატორის სიტყვებს. კრება კარგა ხანს გაგრძელდა ილაპარაკა სხვა ორატორმაც. ბოლოს ხალხმა მისცა ორატორს პირობა, რომ ჩვენც მუდამ მხარს დაუჭერთ მოძრაობას და გეტყვებით, რომ წინ წავსწიოთ ეს ჩვენი ჩამორჩენილი სოფელიო. კრება დაიშალა სიმღერებით და ურას ძახილით. იქვე მყოფი ორი სტრაჟნიკი სადღაც მიიმალა.

დამსწრე.

პოლიტიკურ გაფიცვით, მუშათა კლასმა აიძულა თავიანთ ბურჟუაზიული მთავრობა, აუმჯობესებული საარჩევნო სისტემა დაეკანონებინა. ჰოლანდიაში და იტალიაში პროლეტარიატმა მთავრობის მიერ გაფიცვის თავისუფლების აკრძალვას საერთო პოლიტიკური გაფიცვით უპასუხა. ამასვე ვხედავთ [...]ულეთის იმპერიაში, სადაც ათას წლობით, [...], სა[...]ბით ადამიანის უფლ[...] [...]ლებულ მცხოვრებთა უმრავლესობა. [...]ერთო პოლიტიკურ გაფიცვის საშუალებით, ცდილობს, ერთხელ [...] სამუდამოთ მოსპოს და გაანადგუროს [...]ისუფლების მ[...] მონარქიზმი.

როგორც ვხედავთ, მთელი ევროპიულ სახელმწიფოების მუ[...], საერთო პოლიტიკურ გაფიცვას, თა[...] [...]ლებრივ მდგომარეობის გასაუმჯობე[...] ხმარობენ. ამ უნდა შევნიშნოთ, რომ საერთო პოლიტიკური გაფიცვა ერთნაირი საბრძოლველ იარაღთაგანია, რომლის წარმოება-ხმარება პროლეტარიატისთვის ძალიან [...]ვათოა. იგი მხოლოთ ერთნაირ პირობებში ვარგა, ერთნაირ ხელ-შემწყობ პოლიტიკურ და ეკონომიურ ურთიერთობაში [...] მუშათა კლასის გამარჯვებით.

[...] პროლეტარიატის საერთო პოლიტიკური გაფიცვა კეთილათ დაგვირგვინდეს, [...]ოა, უწინარეს ყოვლისა, რომ პროლეტარიატი—დღიურ ქირაზე მომუშავე [...] მცხოვრებთა უმრავლესობას შეადგენდეს, იყოს განვითარებული, მჭიდროთ [...]ნიზაციები ქონდეს, ღრმათ შეგნებული ქონდეს პოლიტიკურ გაფიცვის მიზანი, [...]ვნელობა. იგი იმდენათ დამწიფებული უნდა იყოს, რომ ხელმძღვანელნი [...]უქიროს თვითონ არ შედრკეს; ყოველის წინ გადადგმული ნაბიჯი მოზომილი და მოსაზრებული უნდა იყოს; არამედ მთავრობის ბარბაროსული რეპრესიებს თავზარს არ უნდა სცემდეს, და[...] არ უნდა უკარგავდეს.

მეორე მხრივ, ბურჟუაზიული მთავრობა ისე უნდა იყოს შედგენილი, რომ პროლეტარიატის საერთო პოლიტიკურ გაფიცვას შეეძლოს მისი მინგრევ-მონგრევა. საერთო პოლიტიკურ გაფიცვით რისამე გარიგება მოუხერხებელია იქ, სადაც მთავრობა ხალხისაგან არი არჩეული, სადაც პოლიტიკური ძალა ხალხის უმრავლესობაზე არის დაყრდნობილი. იქ გაფიცვა ვერას გახდება, მთავრობას ვერ დაარღვევს. მაგ. შვეიცარიაში საერთო პოლიტიკურ გაფიცვით მთავრობის დაცემა მოუხერხებელია. მხოლოთ იქ, საცა მთავრობის ძალა ხალხისაგან ერთნაირათ დამოუკიდებელია მისი ინტერესი ხალხის უმრავლესობის ინტერესთან დაპირდაპირებულია, როგორც ეს დღეს მონარქიულ სახელმწიფოებშია, აქ პოლიტიკური გაფიცვა ხელსაყრელია. მაშინ თავდება უმრავლესობის სასარგებლოთ, როცა მთავრობას ეკონომიური და სულიერი ძალა დაკარგული აქვს, თავის უთაო მართვა-გამგეობით ხალხის უმრავლესობისთვის უკანასკნელი ძალა გამოუცლია; როცა მას თვით თავის ბიუროკრატების და ჯარების თვალში ნდობა დაკარგვია. აი, ასეთ პირობებში მუშათა კლასს შეუძლია, საერთო პოლიტიკურ გაფიცვის საშუალებით, ეკონომიურ ცხოვრების შეჩერებით, მთავრობის მართვა-გამგეობის მექანიზმი მოშალოს და ხელიდან გამოგლიჯოს თავისთვის საჭირო უფლებანი. გარდა ზემოთ ჩამოთვლილ პირობებისა, საჭიროა, რომ მასსიური პოლიტიკური გაფიცვა ძალდაუტანებელი იყოს, იგი მასის ნება-ყოფლობით, საერთო მდგომარეობით უნდა იყოს გამოწვეული. აი, ასეთ პირობებში, საერთო პოლიტიკური გაფიცვა ნაყოფიერია, იგი ჩვეულებრივ გაფიცულების სასარგებლოთ თავდება.

შვარცი.

რას ასწავლიან სოც.-რევოლუციონერები

(თარგმანი.)

ამ ბოლო ხანებში ქარხნის მუშათა მიტინგებზე გამოდიან ორატორები, რომლებიც ურჩევენ მუშებს: ჩამოშორდით სოციალდემოკრატიულ მუშათა პარტიას და სოციალისტ-რევოლუციონერთა ბანაკში გადმოიარეთო.

მთელ დედა-მიწის ზურგზე მუშა ხალხი იბრძვის სოციალდემოკრატიის დროშის ქვეშ. პეტერბურგში, ისე როგორც რუსეთის სხვა კუთხეებში, მუშათა მოძრაობა იზრდებოდა, მაგრდებოდა და იმარჯვებდა სოციალდემოკრატიული პარტიის ხელმძღვანელობით. დღეს კი სოციალისტ-რევოლუციონერები (ს. რ.) ყოველ ღონის ძიებას ხმარობენ განხეთქილება ჩამოაგდონ პროლეტართა რაზმებში. ისინი ათასჯერ უნდა დაფიქრებულიყვნენ სანამ გადასწყვეტდენ ასეთი გამწვავებული ბრძოლის დროს მუშათა მწყობრ მაღლებში არევ-დარევისა და უთანხმოების გამოწვევას. მხოლოთ ერთ შემთხვევაში შეეძლოთ ს. რ. ერჩია მუშებისათვის სოციალდემოკრატიულ პარტიის მიტოვება: ეს მაშინ, თუ რომ ჩვენ რაიმე დიდი შეცდომა გამოგვეჩნდებოდა და მუშებს გზა-კვალს ავუბნევდით.

მაშ ვნახოთ რაში ამტყუნებენ ჩვენს პარტიას სოციალისტ-რევოლუციონერები? იმათი აზრით ჩვენი უმთავრესი შეცთომა აგრარულ კითხვაში მდგომარეობს. განვიხილოთ რიგიანათ რას ასწავლიან თითონ ს. რ. და ვნახოთ ვინ არის მართალი.

ს. რ. ამბობენ: უბედურების წყარო ის არის, რომ მიწა შეადგენს კერძო საკუთრებას. მიწას პატრონობენ თავად-აზნაურები, ვაჭრები, საუფლისწულო წოდება, ჩინოვნიკები, მონასტრები, ეკლესიები და მიწის მუშა გლეხკაცობა კი უმამულოთ იხრჩობა. მიწის სივიწროვისაგან გლეხკაცობა გაღატაკდა. სოფლათ ჩნდება უმიწაწყლო მშიერი პროლეტარიატი. ის ეძებს სამუშაოს ქალაქებში და ამით ძირს სწევს ქალაქის მუშის ხელფასს. ამგვარათ სოფლათ მიწის სივიწროვეს გავლენა აქვს ქალაქის მუშის კეთილდღეობაზედაც.

ხსნა ერთად-ერთია, ამბობენ ს. რ.-ები, ხელდობრ; უნდა მოისპოს კერძო საკუთრება მიწაზე. უნდა ჩამოერთვას მამულები თავად-აზნაურობას, ვაჭრებს, საუფლისწულო წოდებას, მონასტრებს და გადაეცეს სახელმწიფოს. მიწით სარგებლობა უნდა შეეძლოს იმას, ვინც თავისი ხელით და საშუალებით ამუშავებს მას. ერთი სიტყვით უნდა მოხდეს მამულის თანასწორობა ამგვარ პირობებში ყველა გლეხი სრული კმაყოფილებით იცხოვრებს. მოისპობა უმიწაწყლო,—მოისპობა ღარიბ-ღატაკები. ქალაქებს აღარ მიაწყდება უსაქმო ხალხი და მუშის ხელფასი ქალაქშიაც აიწევს. ამგვარათ ერთათ ერთი ხსნა იმაში მდგომარეობს, რომ მთელი მამულები ხალხს გადაეცეთ. ასე ასწავლიან ს. რ. თავის წიგნაკებში, პროკლამაციებში და ამასვე ამბობენ მუშათა მიტინგებზე.

როგორ უყურებენ ამ კითხვას მუშა სოციალ-დემოკრატები? აქ დაფიქრება გვჭირია. ეს ძლიერ დიდი და საყურადღებო კითხვაა! შეგნებულ მუშას ნათლათ უნდა ქონდეს გარკვეული მიზეზი, რომელიც იწვევს სიღარიბეს სოფლათ და რაგვარი ბრძოლისათვის უნდა მოუწოდოს გლეხ-კაცობას. ქალაქში მეტია თვითცნობიერება და განათლება ვიდრე სოფელში, და ამიტომ ქალაქის პროლეტარიატი უნდა იყოს ხელმძღვანელი გლეხთა მოძრაობისა.

ს. რ. ამბობენ ეხლავ უნდა გადაეცეს მთელი მამულები, გლეხ-კაცობასო. ძალიან კარგი! მაგრამ რა იქნება შემდეგ?

ყველა გლეხი ერთნაირი ხომ არ არის. ზოგიერთ გლეხს სანადელო მიწასთან ერთათ საკუთარი მამულიც აქვს. ზოგიერთი კი თავის ნადელსაც საიჯაროთ აძლევს. არის მდიდარი გლეხი, რომელსაც ბლომათ ყავს საუკეთესო ჯიშის საქონელი, ყავს ღონიერი ცხენი და აქვს ამერიკული გუთანი. მის მეზობლათ შეხვდებით გლეხს, რომელზედაც თამამათ შეიძლება ითქვას: „მისი ავლა-დიდებაო კატას აეკიდებაო“. მდიდარი გლეხი ქირაობს მუშებს, ხოლო უცხენო *) ღარიბი გლეხი იძულებულია თითონ მიექირაოს მდიდარ მემამულეს.

ახლა წარმოიდგინოთ, რომ მთელი მიწა-მამული ხალხის ხელში გადავიდა. მდიდარი, ღონიერი გლეხი რასაკვირველია შეიძლებს სარგებლიანათ გამოიყენოს ეს. ის მოხნავს ამერიკული გუთნით და დათესს მწკრივათ მთესველი მაშინებით. მწიფე ყანას მომკის საშველი მანქანებით და გალეწს ორთქლის სალეწ მაშინაზე. დაუცდის, სანამ ხორბლის ფასი არ აიწევს და ამგვარათ კარგა ბლომათ სარგებელს ჩაიწყობს ჯიბეში. ახლა ღარიბი გლეხის ამბავიც ვიკითხოთ! მას არა ყავს არც ცხენი, არც ძროხა... რა უქნას, რით დაიმუშაოს ბოძებული მამული? მას ერთი გზა დარჩენია. ის იძულებულია ნახევარ ფასში საიჯაროთ მისცეს თავისი მამული იმას, ვისაც დამუშავება შეუძლია, ე. ი. სოფლის წურბელას და თითონ მოჯამაგირეთ დაუდგეს სხვას. ჩვეულებრივი საქმეა... გამოვა აქედან რაიმე „თანასწორობა“? სრულიად არავითარი! მხოლოდ ცარიელი სიტყვები!

ყოველგვარი გაჭირვების წყარო ის არისო, ამბობენ ს. რ., რომ მიწა კერძო კაცთა საკუთრებას შეადგენსო. დიახაც რომ ეგრეა ვუპასუხებთ ჩვენ სოციალისტ-რევოლუციონერებს, მაგრამ ვაგლახი ისაა, რომ **მთელი** ძირი გასაჭირისა აქ არ მარხია.

*) რუსეთში მიწას ცხენებით ხნავენ და ამუშავებენ.

გარეშე მიწის კერძო კაცთა ხელშია კაპიტალიც, წარმოების საშუალება, ე. ი. მამულის გადაცემის უფლება, სამუშაო იარაღები, მაღაზიები, საჭირო ნედლი მასალა. თუნდა მთელი მიწა-მამული არავის საკუთრებათ, „ღვთის“ მამულათ გამოვაცხადოთ, მდიდარი გლეხი მაინც ფულიანი დარჩება, ხოლო საწყალი სიღარიბიდან ვერ გამოძვრება.

რა საჭიროა თვალი დავიბრმაოთ ჩვენ, ან სხვას დავუმალოთ სიმართლის დანახვა: **„მიწის გათანასწორება არაფერს არ შემატებს უცხენო ღარიბ გლეხსა და სოფლის პროლეტარიატს“.**

ამაზე სოციალისტ-რევოლუციონერები გვეტყვიან: უნდა მოვითხოვოთ, რომ დამფუძნებელმა კრებამ მისცეს ხელ-მოკლე გლეხობას საშუალება თავისი კარ-მიდამოს მოწყობისა. ძალიან კარგი. ვსთქვათ, მილიონობით გლეხ-კაცობამ მოაწყო თავისი ოჯახობა სახელმწიფო ხარჯით. შეირჩენენ მერმე ამ ქონებას ისინი?

ყველა მოაზრე და შეგნებული მუშა, ე. ი. მუშა სოციალდემოკრატი დაუყოვნებლივ მოგცემსთ ამის პასუხს.

ჩვენ ცხოვრობთ კაპიტალისტურ საზოგადოებაში. ჩვენს გარშემო გაჩაღებული ბრძოლაა ყველასი ყველას წინააღმდეგ. წვრილი ხელოსანი ყიდვა-გაყიდვის დროს ექიშპება წვრილ ხელოსანს-ვაჭარი ვაჭარს, მემამულე მემამულეს. ვისი კაპიტალიც ჭარბობს გამარჯვებული ის გამოდის. როგორც გაუმაძღარი გველეშაპი ხარბათ ყლაპავს წვრილ თევზებს, ისე მსხვილი კაპიტალისტები ნთქავენ და აქრობენ წვრილ მწარმოებლებს. შეუბრალებელი კონკურენცია უფრო ზრდის და ამდიდრებს მსხვილ მწარმოებლებს, ხოლო წვრილი ხელოსნები, დაბალი ვაჭრები და ღარიბი გლეხები პროლეტართა ბანაკში გადაჰყავს. ეს ისე აუცილებელი მოვლენაა, როგორც მზის აღმოსავლეთიდან ამოსვლა.

ამიტომ, რომ მოვახერხოთ და გავანაწილოთ მიწა თანასწორათ გლეხთა შორის და მივსცეთ საშვალება სახლ-კარის მოწყობისა, დაუყოვნებლივ დაიწყება მიწის პატრონთა შორის კონკურენცია. მხოლოთ ზოგი მათგანი თუ გაიმართებოდა წელში და ნაქირავები შრომით გააფართოვებდა თავის მეურნეობას. დიდი უმრავლესობა კი ისევ პროლეტარათ და ღარიბ-ღატაკათ დარჩებოდა. ამგვარათ ჩვენ იქვე დავბრუნდებოდით, საიდანაც დავიწყეთ.

როგორი დასკვნა უნდა გამოვიყვანოთ აქედან? აი როგორი: პირველათ ისა, რომ საკმარისი არ არის მარტო **მიწის** შეძენა, საჭიროა გვქონდეს **საწარმოვო საშვალებაც**. მეორეთ: არ კმარა მარტო **მიღება** მამულისა, არამედ საჭიროა მისი **შერჩენაც**.

სოციალისტ-რევოლუციონერები, რომლებიც ამბობენ, რომ მიწის განაწილებით მოისპობა მუშების უსაქმოთ დარჩენაო, მხოლოთ გზა-კვალს უბნევენ მას. მუშათა უსაქმოთ დარჩენას **შეამცირებს** მხოლოთ სამუშაო დღის შემოკლება. ხოლო უსაქმობის **სრულიად მოსპობა** მარტო სოციალიზმს შეუძლია. სოციალისტურ წესწყობილების დროს საზოგადოების ხელში გადავა არა მარტო მიწა, არამედ წარმოების საშვალებანიც. (ფაბრიკები, ქარხნები და სხ.) და ნაყოფი საზოგადო შრომისა მოხმარდება საზოგადოების ყველა წევრს. არ იქნება არც გლეხთა კითხვა და აღარც უსაქმობა.

(დასასრული იქნება).

პრესა

ამ ჩვენ თფილისში ლიბერალები ლამის პოლიციელებამდის ჩამოქვეითდენ. აქაც, როგორც რუსეთში, არსებობენ კონსტიტუციონალურ-დემოკრატები, რომელთა კონსტიტუცია მდგომარეობს ბიუროკრატიის დაცვაში, ხოლო დემოკრატობაა კაზაკთა აღვირ-წახსნილობის გამართლებაში. ეს ვაჟბატონები მთავრობის კალთას შეეფარენ, ოფიციალურ „კავკაზ“-ში გადაბარგდენ და იქიდან ნამდვილ კონსტიტუციას და დემოკრატიას ებრძვიან. ამ ლაშქრის მეთაურია ვექილი ოპოჩინინი, კაცი დიდათ გამოწვრთნილი და მზათ ყოველნაირი საქმე აიღოს, აწარმოვოს, მტყუანი ამართლოს, მართალი ამტყუნოს—ერთი სიტყვით ივექილოს. ეს თავისი ხელობა, რასაკვირველია, „კავკაზ“-შიაც გადაიტანა და თავის მომავლინებლის, საქებ-სადიდებლათ შავ დღეს—მუდამ თეთრათ აცხადებს და თეთრს შავათ. აი რას ვკითხულობთ „კავკაზ“-ის ახალ-წლის ნომერში:

„ყველა ის პოლიტიკური მოთხოვნილებანი, რომელიც რუსეთის საზოგადოებამ თავისი ყველა სიეზდების და კავშირების პირით ამ ერთი

წლის წინეთ წარადგინა, როგორც საბოლოო მიზანი თავისი გამანთავისუფლებელი მოძრაობისა, დააკმაყოფილა 17 ოქტომბრის მანიფესტმა, გარდა სახელმწიფო სათათბიროს პირდაპირი არჩევანის“-ო.

გამოდის, რომ საარჩევნო უფლება პირდაპირი არ არის, თვარა საყოველთაო და თანასწორი კი არის. აი ტყუილი და თავხედობაც ასეთი უნდა. ვინ არ იცის რომ სათათბიროს საარჩევნო უფლება არც საყოველთაო და არც თანასწორია. ვის ატყუებს გაზეთი „კავკაზ“-ი, განა სწორეთ საყოველთაო კენჭის უფლებას არ თხოულობდენ მოსკოვის აჯანყებულნი და თუ ის 17 ოქტომბრის მანიფესტით მოცემულია, მაშ რაღას თხოულობდენ?

გამოატყვრინა-რა „კავკაზმა“ ამოდენა ტყუილი, ამას კიდევ მეორე, ამაზე უფრო დიდი ტყუილი მოაყოლა. ის სწერს: დეკემბრის მებრძოლნი თხოულობენ „პროლეტარიატის დიქტატურას“ და „სოციალ-დემოკრატიულ (სოციალისტურ) რესპუბლიკასო“! როდის, რომელ პარტიამ წამოაყენა ეს დღევანდელ რევოლიუციის მიზნათ? განა ყველა რევოლიუციური პარტია არ აღიარებს, რომ სოციალიზმის ხამყარება მერმინდელი და არა ახლანდელი რევოლიუციის საქმეაო. ცხადია, „კავკაზის“ ლიბერალები, ისე როგორც კაზაკები, ვერ არჩევენ ბიუროკრატიის დამხობას თვით ბურჟუაზიის დამხობისაგან. მათთვის გოროდოვოის ალაგმვაც კი სოციალიზმია! ასეთია გაბატონებული კლასის მცნება და ამას მტიცეთ იცავენ ტფილისის „სახელმწიფო“ კონსტიტუციონალურ-დემოკრატები.

* * *

„კავკაზს“ თავის მიმართულებით ემხრობა „მშაკი“. ესეც კონსტიტუციურ-დემოკრატიათ აღიარებს თავის თავს და როგორც ამნაირი რასაკვირველია, ყოველნაირ მოძრაობის ახლო წინააღმდეგია. აი რას სწერს ის დეკემბრის ბრძოლის შესახებ:

„საზოგადოთ, უკანასკნელ საერთო გაფიცვას საზოგადოების უმეტესობა და გონიერება თვლის საზარალოთ და უმიზნოთ. ამის შესახებ ჩვენ მოვიყვანთ ცნობილ პირთა და ორგანოთა აზრს, რომელიც დაგვანახვებს, რომ გაფიცვა და რევოლიუცია საზოგადოთ სასარგებლოა იმდენათ, რამდენათაც ისინი არ იქნებიან ანტიკულტურულ საშუალებათ და არ გადაიქცევიან ანარქიათ და დარღვევათ. წინააღმდეგ შემთხვევაში ის მხოლოდ აძლიერებს რეაქციას და ანაწილებს სახის ძალას... ოქტომბრის გაფიცვამ გამოიწვია საზოგადოების თანაგრძნობა და ქონდა დიდი ისტორიული მნიშვნელობა თავისი შედეგებით; მარა მისი განმეორება კი უდროვო და შეუფერებელი გამოდგა, რის გამო ის უსარგებლო შეიქნა, ხოლო მცხოვრებლებს და რევოლიუციურ საქმეს კი დიდი ზარალი მოუტანა“.

აი ბურჟუა ლიბერალის ტიპიური შეხედულება. ოქტომბრის გაფიცვა კარგი იყო. ვინაიდან მას „საზოგადოება“ ე. ი. ბურჟუაზია თანაუგრძნობდა, ხოლო დეკემბრის გაფიცვას კი არ თანაუგრძნობდა და არ ვარგოდაო! აშკარაა, „მშაკი“ რევოლიუციას უცქერის მედუქნის თვალით, ბურჟუა მას თანაუგრძნობს თუ არაო. ჩვენც კაი ხანია ვიცით, რომ „საზოგადოებამ“ დეკემბერში დატოვა რევოლიუცია და შეუერთდა რეაქციას. „მშაკი“ „კავკაზს“, „კავკაზი“ შირინკინს, შირინკინი ტრეპოვს, ტრეპოვი პობედონესცევს და ასე ბოლომდის, ხელიგანებამდის. ყველა ეს კომპანია რევოლიუციას ანტიკულტურულათ აღიარებენ და მას კულტურის სახელით ებრძოდენ, სწორეთ ისე, როგორც ახლა „მშაკის“ ლიბერალები სწერენ. „მშაკი“ გულმტკივნეულობით აღნიშნავს, რომ ტფილისის კომიტეტი „დაშნაკცუტუნთა“ მიემხრო გაფიცვას, ხოლო ბაქოს კომიტეტი იმავე პარტიისა „მთელი თავისი ძალღონით წინააღუდგა გაფიცვას ბაქოში და მიზანს მიაღწია გაფიცვა არ მოხდაო“.

ჩვენ მოვახსენებთ „მშაკს“, რომ ტფილისის „დაშნაკციუტიუნთა“ კომიტეტი გულით არ მიმხრობია საერთო გაფიცვას, ის სხვა ორგანიზაციების გავლენით დაეთანხმა ამ ზომას. მაგრამ მეორე დღესვე მოითხოვა გაფიცვის ახსნა „ვაჭრები ზარალობენო“. ხოლო შემდეგ სულ გაიდა შეთანხმების ბიუროსაგან, ე. ი. მოიქცა ისე როგორც ამას „მშაკი“ ქადაგობს და ბაქოს დაშნაკელთ მოუმოქმედნიათ. უკანასკნელთა ქცევა კიდევ ერთხელ მოწმობს, რომ ეს პარტია ტყუილა ატარებს რევოლიუციურის სახელს. დაშნაკელები ტფილისში უარს ამბობენ ბრძოლაზე, ხოლო ბაქოში თვით ებრძვიან მებრძოლთ და პოლიციის სასიხარულოთ გაფიცვას შლიან! ახლა მაინც ველარ დაინახვენ ს. რევოლიუციონერები და ფედერალისტები—მათი მოკავშირის ნამდვილ ვინაობას?

წერილი რკინის გზის მოსამსახურეთა მიმართ.

II

ასე იყო თუ ისე, გაფიცვები გათავდა და რკინის გზაც ახმაურდა. ჯერ-ჯერობით ამ საერთო ახმაურებაში, საერთო ფერხულში ყველა ამხანაგები არ ღებულობენ მონაწილეობას, რადგანაც ისინი ან ციხეში სხედან, ანა და მართებლობა არ ღებულობს მათ სამსახურში, როგორც მავნე პირებს, როგორც დისციპლინის დამრღვევთ. რა თქმა უნდა ამით, ამნაირი ზომებით, რკინის გზის და სახელმწიფოს დაუძლურებული მმართველობა ცდილობს მოსპოს რკინის გზაზე ყოველივე ადამიანური აზროვნება და გახადოს რკინის გზის მუშაკნი ყურ-მოჭრილ მონათ, რათა იმათ არ ამოიღონ ხმა არავითარ უსამართლობა-დაჩაგვრაზე, არავითარ შევიწროებაზე. დაიწყებია გზადაბნეულ მთავრობას, რომ ეხლა, ამ დროში, უკვე გაღვიძებულ, თვალ-ახელილ ხალხის მოტყუება, ძალით, სხვა და სხვა რეპრესიულ ზომებით, დაბრმავება ყოვლათ შეუძლებელია. რკინის გზის მოხელენი ამ ჟამათ იმდენათ განვითარებულნი არიან, რომ ისინი ჩქარა, ძალიან ჩქარა დაანახებენ მთავრობას, თუ როგორ შესცდა ის თავისი რეპრესიული ზომებით, და დაცხრობის მაგიერ როგორ უარესათ გაამწვავა საქმე. ჯერაც ნათლათა სჩანს ეს საქმის გამწვავება. წინათ გაფიცვის შემდეგ ტფილისიდან ყველა მხარეს გაიგზავნებოდა დელეგატების მატარებელი, რომლითაც წასული ამხანაგები ატყობინებდენ სხვა სადგურის ამხანაგებს, რომ ამა და ამ პირობებში გაფიცვა მოიხსნა და იმათაც იწვევდა სამუშაოთ. ეს საშუალება საუკეთესო საშუალებათ ითვლებოდა და გაფიცვა ყოველთვის მშვიდობით და წყნარათ თავდებოდა.

ამჟამათ-კი რაღაცა თავისებური, დახავსებული მოსაზრებით, მთავრობამ დელეგატის მატარებელი არ გაგზავნა. ამხანაგებს არ მისცა საშუალება ერთმანეთის გააგებინონ გაფიცვის მოხსნა. სამაგიეროთ მან გაგზავნა სამხედრო მატარებელი, რომლითაც მმართებლობის წარმომადგენლნი გზაში იჭერენ და ატუსაღებენ იმ ამხანაგთ, რომელნიც სამსახურში გასვლაზე უარს ამბობენ, სანამ ტფილისიდან არ დაიწყებენ მუშაობას. ამ დროს ტფილისში გაფიცვა უკვე მოხსნილია და არ არის საშუალება გზის ამხანაგებს გააგებინონ. ამ ნაირ პირობებში გასული მატარებელი კუს ნაბიჯით მიფორთხავს და რა გასაკვირალია, რომ დღეში ერთ სადგურს ძლივს გაივლის?

როდის ჩააწევს ეს მატარებელი ბათომამდე, ან და რა შედეგს, რა ნაყოფს გამოიღებს იგი, ამას ჩქარა დავინახავთ და ზოგს ვხედავთ კიდეც. რა თქმა უნდა, ყოველი შეტაკება, ყოველი მსხვერპლი, რასაც უეჭველია ამ მატარებლის გაგზავნა გამოიწვევს ბათომის მხარეს, დანაშაულათ დააწვება მთავრობას კისერზე.

დიახ ბრძოლა არის საჭირო და თქვენც, რკინის გზის ამხანაგებო, უპირველესათ უნდა დაიწყოთ ოფლით—უკიდურესი შრომით, მოგროვილ და აგრეთ წოდებულ საპენსიო კასაში შეხვულ ფულის გამოტანისთვის ბრძოლა. უბრძოლველათ მთავრობა ამ ფულის დაბრუნების თანხმა არ გახდება. არც გასაკვირალია. ეს ფული სულ ყველა გზებზე უდრის 75 მილიონ მანეთს და ამ გაჭირვების, ამ უფულობის დროს ამდენი ფულის გადახთა ადვილი არ არის. არა და დაგვიანებით შეიძლება საქმე ისე გამწვავდეს რომ ამ ფულებმა ჩაიღუღის წყალი დალიოს. მაშ ადრევე შეუდექით საქმეს. ახლავე მოითხოვეთ ამ ფულების დაბრუნება. განახორციელეთ ის რასაც ფიქრობდით გაფიცვის დაწყების წინა დღეებში. ეხლავე უარი განაცხადეთ თვიურ ფულის გამორიცხვაზე და უკვე დასაკარგათ მომზადებულ თანხას ნუღარ უმატებთ. გაფიცვის წინა დღეებში რკინის გზის მოსამსახურეთა უმეტესობამ დაავალა ერთ ამორჩეულ ამხანაგთაგანს ტფილისში, რათა მას მოეთხოვა ეს ფული. ხოლო ეს მაშინ სისრულეში ვერ მოვიდა, რადგანაც ერთი იმიტომ რომ ყველა სადგურებიდან არ იყო ამნაირი განცხადება გამოგზავნილი, მეორე ფოსტა-ტელეგრაფი არ მუშაობდა და პეტერბურგის დაუკითხავათ ფულის დაბრუნება არ ხერხდებოდა. მესამეთაც ამ საქმის შესახებ კრება დაინიშნა მეღეგატეიისა ხუთ დეკემბერს.

ამ კრებაზე ადგილობრივმა დელეგატებმა ჯერ მოისმინეს პეტერბურგს გაგზავნილ დეპუტატებისაგან მოკლე მოხსენება საპენსიო წესდების და საერთო საქმის გარემოების შესახებ. შემდეგ კი ლაპარაკი ჩამოვარდა მასზე, თუ რა განსაცდელი მოელის პენსიის ფულებს და უმეტესობა აცხადებდა უკმაყოფილებას და თხოულობდა ფულის გამოტანას. რამდენიმე პირნი კი ამტკიცებდენ რომ ფულს არავითარი განსაცდელი არ მოელისო. ამის გამო კრებამ გადასწყვიტა ბეჭვდითი სიტყვის საშუალებით გამოირკვეს ეს საკითხი თუ რა საფრთხე მოელის ამ ფულებს და შემდეგ კრებაზე იქმნას დაყენებული ეგევე საკითხი. გაზეთ „რაბოჩი ლისტოკში“ მგონია უკანასკნელ ნომერში კიდევაც იყო პატარა შენიშვნა ამის შესახებ და იქვე რედაქცია პასუხსაც იძლეოდა და განმარტა თუ როგორი საფრთხე მოელის ფულებს და ურჩევდა ყველას ამ ფულების გამოტანას ორის მოსაზრებით. ერთი იმიტომ რომ შესაძლებელია დაიკარგოსო და მეორე, საჭიროა ფულის გამოტანა, რათა ამით შევავიწროვოთ მთავრობა და დაუახლოვოთ ის გაქრობის ჟამსაო.

იხელმძღვანელეთ ამხანაგებო აღნიშნულ გარემოებით და მოითხოვეთ კრების დანიშვნა, სადაც იმედია დაადგენთ ფულის გამოტანას. მაშ გასწით წინ. ერთი ძირი მარგებელიაო ნათქვამია და აი გასულმა გაფიცვამ თუმცა ზოგი ამხანაგი დროებით დაგვაშორათ. მასთან მოგვაშორათ ტიავის უფროსი ვატენბურგი, რომლის გაძევებასაც თქვენ თხოულობდით პირველ გაფიცვის დროს აპრილში, მაგრამ მაშინ ვერ გავიყვანეთ; ახლა-კი თვით მთავრობამ მოგვაშორა იგი. წინ წყალი უკან მეწყერი... მიაძახეთ თქვენც და განაგრძეთ თქვენი საქმეები.

ამხანაგი.

დეპეშები

(პეტერბურგის სააგენტო)

დონის როსტოვი, 2 იანვარი. აპტეკმანის მაღაზიაში პატრონების ქარხანა აღმოაჩინეს. იპოვეს ოთხი ბომბი. მაღაზიის პატრონი დაატუსაღეს.

ტუაპსე, 30 დეკემბერი. ტუაპსეს ოლქის აგიტატორები, რომელნიც მრავლათ არიან აქ, ურჩევენ მცხოვრებთ, გადასახადებს ნუ მისცემთ, მემამულეებს მიწები წაართვით, დამფუძნებელი კრება მოითხოვეთო და სხვ. მცხოვრებლები მთავრობის მხარეზე არიან. ყოფილი კაზაკები, ჩერნომორიის დამპყრობნი გაბრაზებული არიან აგიტატორებზე და ემუქრებიან, გაგისწორდებითო. ნოვოროსისკის ამბებმა გამოაფხიზლეს აქაურები. მიტინგები შესწყდა. სოჭა მოწყვეტილია.

პორტ-საიდი, 2 იანვარი (რეიტერი). გერმანიის გემი „გერდი“ 2160 ტყვე რუსებით ოდესაში წავიდა.

ბელგრადი, 31 დეკემბერი. აქ სტუდენტების მოძრაობა დაიწყო. მოძრაობის მიზანი სერბიის რესპუბლიკათ გამოცხადებაა. პოლიცია და უნივერსიტეტის ადმინისტრაცია დაეძებენ იმ პირთ, რომელთაც ასეთი შინაარსის მოწოდება გააკრეს უნივერსიტეტის კედლებზე.

ლონდონი, 31 დეკემბერი. (რეიტერი) ამოირჩიეს 78 ლიბერალი, მათ შორის 13 მუშათა პარტიიდან, 24 უნიონისტი. ლიბერალებმა 42 ადგილი მოიგეს.

კრასნოიარსკი, 3 იანვარი. 30 დეკემბერს მოვიდა ბრძოლის ველიდან უკანასკნელი ეშელონი კრასნოიარსკის პოლკისა. როცა ჯარი მოვიდა, რევოლიუციონერების ჯგუფი და რკინის გზის ბატალიონის აჯანყებული ჯარის კაცები რკინის გზის სახელოსნოში ჩაუხდენ ჯარს. სახელოსნოებს ალყა შემოარტყეს. დაიჭირა რვა რევოლიუციონერი და ორი თავიანთ მოვალეობის ერთგულათ აღმასრულებელი ჯარის კაცი.

მინსკი, 2 იანვარი. საღამოს შეიარაღებული ბოროტმოქმედნი თავს დაესხენ ქალთა საპყრობილის ზედამხედველს, მოკლეს იგი და გამოიყვანეს ორი პოლიტიკური ტუსაღი.

მესსინა, 3 იანვარი. აქ მიწა იძრა. მიწის ძვრამ 3 წუთი გასტანა.

რეჯიო, 3 იანვარი. მიწის ძვრამ აქ 10 წუთი გაგრძელდა.

ნიუ-კესტლი. პარლამენტის წევრებათ დიდმა უმეტესობამ ლიბერალური პარტიის კანდიდატი და მუშათა პარტიის კანდიდატი აირჩიეს. ეს დიდი გამარჯვებაა ლიბერალებისა და მუშების მხრივ.

ვაშინგტონი, 3 იანვარი. სენატორი ბეკონი პროტესტს აცხადებს შეერთებული შტატების მაროკოს კონფერენციაში მონაწილეობის მიღების წინააღმდეგ. ის ამტკიცებს, რომ ამ კონფერენციაში მონაწილეობის მიღება ეწინააღმდეგება შეერთებული შტატების ტრადიციულ პოლემიკას. დღეს სენატს წარუდგინეს შეერთებული შტატების გენერალური შტაბის კომისიის ანგარიში. ანგარიშიდან სჩანს, რომ, თუ ვინიცობაა შტატებს ომი მოუხდა რომელიმე უცხო სახელმწიფოსთან, მაშინ სამრეწველო ფლოტის ის ნაწილი, რომელიც ჯარების გადასაყვანათაა დანიშნული ორჯერ უნდა გადიდდეს, რომ შტატებმა მოახერხონ მტრის პირველი დამარცხება, რასაც ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს ომის დროს.

სიმბირსკი, 3 იანვარი. გამოვიდა მეორე ახალი გაზეთი, სახელად „სიმბირსკი ვესტნიკი“—უკიდურეს მემარცხენეთა ორგანო.

ლონდონი, 2 იანვარი (რეიტერი). ჯენერალი ბალფური დამარცხდა ლიდსში, რადგან მან მხოლოდ 3199 ხმა მიიღო, ხოლო ლიბერალ არმიტეჯმა 4188 ხმა მიიღო.

რომი, 2 იანვარი (სტეფანი). პარლამენტის სესია 17 იანვარს გაიხსნება.

პეტერბურგი, 3 იანვ. სახელმწ. სათათბიროში ამრჩეველთა სიაში ჩაწერილთა რიცხვი თანდათან მატულობს. ახალ-წლის წინა დღესაც გამოცხადდენ ქალაქის სამმართველოში სიაში ჩაწერის მსურველნი. „ნაროდნოე ხოზიაისტვო“ ამბობს, განსაკუთრებულ სხდომის დროს სოლსკის კომისიის თავმჯდომარემ გამოუცხადა კავკასიის დელეგატებს, რომ კავკასიის მონაწილეობა სახელმწიფო სათათბიროში ერთ ხმათ მიიღო საბჭომო. ახლა ადგენენ დამატებითი კანონებს კავკასიაში არჩევნების მოხდენის შესახებ.

ტომსკი, 3 იანვარი. ჯარის უფროსთა განკარგულებით დაიხურა პირველი ნომრის შემდეგ გაზეთი „ვესტნიკ სიბირი“.

ირკუტსკი, 3 იანვარი. გამოიცა დადგენილებანი, რომლითაც აკრძალულია კრებები ქუჩებსა და სახლებში, იარაღის ტარება და შენახვა. გადაწყვეტილია მცხოვრებთა აწერა და დამცველ მილიციის გაუქმება.

პლოცკი, 2 იანვარი. საარჩევნო აგიტაციის გასაწევათ შესდგა ორი კავშირი: „პოლონელთა“ და „ებრაელთა“. უკანასკნელს საექვოთ მიაჩნია თავისი კანდიდატის გაყვანა.

პეტერბურგი, 3 იანვარი. დღეს, ღამით დაატუსაღეს მუშათა დეპუტატების საბჭო—22 კაცი. ხელში ჩაიგდეს ყოველგვარი მიწერ-მოწერის ქაღალდები და სხვადასხვა დოკუმენტები.

ალჟირი, 2 იანვარი. ხვალ მოხდება პირველი სხდომა მაროკოს კონფერენციისა, რომელზედაც შეიმუშავებენ მოქმედების წეს-რიგს.

ტულა, 3 იანვარი. ქალაქის თავათ არჩეულ იქმნა ლიუბომუდროვი, რომელიც მეთაურია ახლათ დაარსებული პარტიისა „ზაკარია ი პორიადოკ“ (მეფისა და წესიერებისათვის).

ირკუტსკი, 3 იანვარი. აღდგენილი რკინის გზის მოძრაობა ჯერაც არ ჩამდგარა ნორმალურ კალაპოტში. ჩქარი მატარებლები არ დადიან. სამხედრო მატარებელთა რიცხვიც შემცირდა.

პიატიგორსკი, 3 იანვარი. ქალაქში განცხადებები გამოაკრეს პლასტუნთა ბატალიონის მოსვლის შესახებ. მოელიან სამხედრო წესების გამოცხადებას.

მოსკოვი. 3 იანვარი. ჯამგაროვის ბანკმა შუშიდან შემდეგი ტელეგრამა მიიღო: „მძიმე წამებში, როცა ქალაქი ალყა შემორტყმულია და სროლა ისმის, ხალხი დამშეულია, რადგან არ შეუძლია სანოვაგის მიტანა სად. ევლახიდან, რომელიც მოშორებულია 100 ვერსის მანძილზე. როცა ირგვლივ სიკვდილია გამეფებული და არავინ იცის რა მოელის ხვალე, მივმართავთ ჩვენს მემამულეებს: აცნობონ ჩვენი ტანჯვა მთავრობას და შეგვიმსუბუქონ გასაჭირი, დეპუტატთა თავმჯდომარე მახნაზაროვი.

კიევი, 3 იანვარი. სენნი ბაზარში ერთი ახალგაზრდა ყმაწვილი რვეულს ყიდულობდა, როცა მაღაზიაში მარტო ისა და ხაზეინი დარჩნენ უცებ ხანჯალი ამოიღო მაღაზიის პატრონი დასჭრა, 506 მანათი გაიტაცა და გაიქცა.—გამოვიდა პირველი ნომერი გაზეთისა „სვობოდა ი პრავო“ (ორგანო კონსტიტუციონნო-დემოკრატიული პარტიის)

პენზა, 3 იანვარი. ვუშკარიოვის ქუჩაზე სამი ტყვიით მოკლეს მე 78 ქვეითა დივიზიის უფროსი გენერალი ლისოვსკი. მკვლელი ვერ იპოვეს.

მინსკში. 3 იანვარი. რადგანაც რკინის გზის მოსამსახურეებმა ვარი განაცხადეს კავშირში მონაწილეობის მიღებაზე, ადგილობრივი კომიტეტი დაიშალა.

ბელგრადი, 3 იანვარი. მოსალოდნელია საბაჟო ომი ავსტრო-ვენგრიასთან, რადგანაც მთავრობამ ვარი განაცხადა იმ წინადადებაზე რომლითაც ავსტრო-ვენგრია თხოულობს ბოლგარიასთან სატამოჟნო ხელშეკრულებას ნუ მიიღებო.

პეტერბურგი, 2 იანვარი. ოფიციალური. მრავალი გაზეთები იუწყებიან, თითქო მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარეს განეცხადებინოს: 17 ოქტომბრის მანიფესტს არავითარი არსებითი ცვლილება არ შეუტანია რუსეთის ცხოვრებაში, მანიფესტში გამოცხადებული თავისუფლებანი და სათათბიროსადმი მინიჭებული უფლებები იქნებ არც კი გაახორციელონ სავსებით და თვითმპყრობელობითი მთავრობა სათათბიროს მოწვევის შემდეგაც განაგრძობს იმგვარსავე მართვა-გამგეობას, როგორათაც ის მანიფესტის გამოცხადებამდე განაგებდა რუსეთსო. ასეთი ცნობები ისეთ აშკარა ტყუილს შეიცავენ, რომელთა შესახებ პასუხის გაცემაც მეტი იქნებოდა, თუ რომ ეს ყალბი ცნობები არ გავრცელებულიყვენ და ნდობა არ გამოეცხადებიათ. ასეთი აზრის გამოთქმა გრაფ ვიტტეს მიერ ჯერ იმიტომაც შეუძლებელი არის, რომ ამით გრაფი ექვს შეიტანდა ხელმწიფის მიერ გამოცხადებულ ნებაში. ასეთი ექვი ყოველ ერთგული ქვეშევრდომისათვის საძრახისია და მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე ვერასოდეს ვერ გამოთქვამდა ზემორე მოყვანილ აზრს

ვიტებსკ, 2 იანვარი. გუშინ ქალაქის მოედანზე გლეხებმა მაღაზია დაარბიეს. დარბევის მიზეზი—მაღაზიის პატრონების უზდელი ქცევა ყოფილა. ბრბოს დასაშვიდებლათ ჯარი გამოიწვიეს.

ვლადიმირი, 2 იანვარი. გამოვიდა ახალი გაზეთი „კლიაზმას“ პირველი ნომერი. გაზეთი კონსტიტუციონალურ-დემოკრატიული მიმართულებისაა.

პერემიშლი, 2 იანვარი. დეკემბრის შუა რიცხვებში სახელმწიფო სალაროს მრავალი ხალხი მოაწყდა თავიანთი ფულების გასატანათ, რადგან ხმა იყო გავრცელებული, რომ შესაძლებელია ფულები დაიკარგოსო! როდესაც ხალხს აუხსნეს საქმის ნამდვილი ვითარება, უმეტესობამ ფულები აღარ გამოიტანა. ამ ჟამათ ფულებს უკანვე აბრუნებენ.

უმანი, 2 იანვარი. გლეხებმა აიკლეს შაქრის ქარხანა და არაყის ზავოდი, ხუცეს მამულს, მოსამსახურე პირები გაიქცნენ. უმანში დრაგუნები გაგზავნეს, მოვიდა გუბერნატორი. დაატუსავეს რამდენიმე კაცი.

მინსკი, 2 იანვარი. ახალი გაზეთი „გოლოს ბელორუსკი“ გამოსვლისთანავე დახურეს.

პეტერბურგი, 9 იანვარი. ხარკოვის და ოდესის საექიმო ინსტიტუტების დეპუტატებმა შუამდგომლობა აღძრეს სახალხო განათლების მინისტრის წინაშე, ჩვენც დაგვესწრონ და უნივერსიტეტების პროფესორთა კრებაზე, რომელიც 5 იანვარს გაიხსნება უნივერსიტეტთა წესდების შესამუშავებლათო. მინისტრმა უპასუხა, რომ, როდესაც სიეზდი თავის მუშაობას დაამთავრებს, მაშინ ყველა სპეციალურ სასწავლებელთა წარმომადგენლებს მოწვევენ და ისინი შეადგენენ წესდებებს უნივერსიტეტის წესდების ძირითად დებულებათა თანახმათ. პეტერბურგის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველათ დანიშნეს: ან ოდესის მზრუნველი გრაფი ბობრინსკი, ან ორენბურგის—გრ. მუსინ-პუშკინი, ან კიდევ ყაზანის სასტატო სემინარიის დირექტორი ბობროვნიკოვი.

პეტერბურგი, 2 იანვარი. ოფიციალური. მინისტრთა საბჭომ განიხილა რა საკითხი უმაღლეს სასწავლებელთა ანორმალური მდგომარეობის, დაადგინა, რომ ყველა ის უმაღლესი სასწავლებლები, რომლებშიაც ამ ჟამათ სწავლა შეწყვეტილია, 1905|1906 წ.წ. მეორე სემესტრშიაც დახურული იქნება და თუ ვინიცობაა ასეთ სასწავლებელთა მთავრობამ შუამდგომლობა აღძრა სწავლის დაწყების შესახებ, ასეთი შუამდგომლობა თითეულ შემთხვევაში მთავრობამ განსაკუთრებულათ უნდა განიხილოსო.

მოსკოვი, 2 იანვარი. გაიხსნა სრულიად რუსეთის სიეზდი სტაროობრიადცებისა სახელმწიფო სათათბიროში არჩევნების შესახებ.

სმოლენსკი, 31 დეკემბერი. საღამოს რვა ნიღაბ-აფარებულმა უცნობმა მოკლეს „ხორუგვენოსცების“ საზოგადოების თავმჯდომარე კოტოვი, მის საკუთარ მაღაზიაში.

ბერლინი, 31 დეკემბერი. იმპერატორმა ინახულა სტატს-სეკრეტარი კოკოვცევი.

სტოკჰოლმი, 31 დეკემბერი. გაიხსნა რიკსტაგი. შეიტანეს ბიუჯეტი. გასავალი 193,583,000 კრონს უდრის.

ხარკოვი, 31 დეკემბერი. საშუალო სასწავლებლებში 12 იანვარს დაიწყება მეცადინეობა.

ჩერნიგოვი, 2 იანვარი. დაატუსაღეს ქალი, რომელმაც ესროლა მეორე ბომბი გუბერნატორს და მესამე თანამოაზრე ამ საქმისა. სამთავე სამხედრო სასამართლოს გადასცემენ.

რიგა, 31 დეკემბერი. საღამოს შუაღ სასაზე კლიუჩევის ქუჩაზე მოჰკლეს რევოლუციონერთ სამი ჯარის ზედამხედველი ეროათ.

მიტავა, 31 დეკემბერი. ცნობა ტუკუმის ქ. თავის დატუსაღების შესახებ სიმართლეს მოკლებულია.

ლონდონი, 31 დეკემბერი. ამორჩეულია ჯერ-ჯერობით 41 ლიბერალი, 9 მუშათა პარტიიდან, 16 უნიონისტი, 9 ირლანდიელი. პირველ მინისტრათ აირჩიეს კემპბელ-ბენერმანი.

მოსკოვი, 31 დეკემბერი. კონსტიტუციონ-დემოკრატიული პარტია თავისს დეპუტატებათ სახელმწიფო სათათბიროში ასახელებს: მუროშცევს, კოკოშკინს და შჩეპკინს. გუბერნიაში მუშათა დატყვევებას ბოლო ედება. ბევრი დაპატიმრებულთაგანი უკვე განათავისუფლეს.

ლიბავა, 31 დეკემბერი. ლიბერალ-კონსტიტუციონალისტთა კრებას 300 კაცზე მეტი დაესწრო სხვა და სხვა ეროვნებათაგან.

სარატოვი, 31 დეკ. კონსტიტუციონ-დემოკრატიულმა პარტიამ გამოიტანა მოწოდება, რომლითაც ურჩევს წევრებს, მონაწილეობა მიიღონ არჩევნებში.

კრემენჩუგი. 31 დეკ. ხმოსანთა საბჭომ გადასწყვიტა, „17 ოქტომბრის“ პარტიას შეუერთდეს.

ბელგრადი, 31 დეკ. ოფიციალურათ გამოცხადდა, რომ სერბიის მთავრობამ შეუთვალა ავსტრო-უნგრეთს: სერბია-ბოლგარეთს შორის საბაჟო ხელშეკრულობის უარ ყოფა არ შეიძლებაო.

პენზა, 31 დეკ. გენერალი მაქსიმოვიჩი აუწყებს ხელმწიფეს, რომ გუბერნიაში სრული სიმშვიდეა. გლეხთა მოძრაობა მიწყნარდა. რევოლუციონერთა მოქმედება სოფლებს მოედო, მაგრამ ჯარი ხალხს ამშვიდებს.

რედაქტ.-გამომცემელი **ვლ. ახმეტელაშვილ.**

განცხადება

გიმნაზიაში ოქროს მედლით კურსდამთავრებული ქალი ეძებს გაკვეთილებს ან სხვა შესაფერ საქმეს. ავჭალის ქ., № 58, ბინა კობერიძისა. (2—2)

დაიბეჭდა და იყიდება გრ. ჩარკვიანის 1906 წლის ქართული

კედლის კალენდარი

ფასი 40 კაპ.

საწყობი „წერა-კითხვის“ მაღაზიაში, ტფილისი, სასახლის ქუჩა, ბანკის ქარვასლაში. (5—2)